

Kanada ÜLke Raporu

Ağustos 2015

BİR BAKIŞTA KANADA

BİR BAKIŞTA AMERİKA

Nüfus:	35,344,962
Dil:	İngilizce - Fransızca
Din:	Hıristiyan
Başkent:	Ottawa
Yüzölçümü:	9,984,670 km ²
Başlıca Şehirleri:	Toronto, Ottawa, Montreal, Calgary, Winnipeg, Vancouver
Ağırlık Ölçüleri:	Metrik Sistem
Para Birimi:	Kanada Doları (CAD\$)
Yönetim Şekli:	Federal Parlamento – Anayasal Monarşi
Etnik Yapı:	%76.7 beyaz, %14,2 asyalı, %4.3 aborjin, %2.9 siyah, %1.2 latin, %0.8 diğer
Devlet Başkanı:	Stephen Harper
Uluslararası Ticaret Bakanı:	Ed Fast

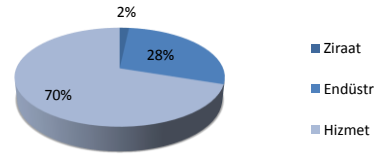

EKONOMİK YAPI

Temel Ekonomik Göstergeler	2012	2013	2014
GSYH (Milyar\$):	1,494	1,518	1.592
Reel GSYH Büyüme (%):	1,7	1,6	2.5
Kişi başı GSYH (SAP) (1000 \$):	42,900	43,100	43.136
Enflasyon (%):	1,5	0,9	1.9
Cari Denge (Milyar \$):	-9.0	-3,4	-2.1

Kaynak: CIA World Factbook

GSYH'nin Sektörel Dağılımı

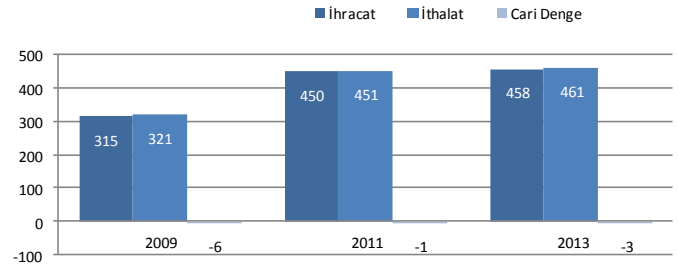

TİCARET GENEL GÖRÜNÜMÜ

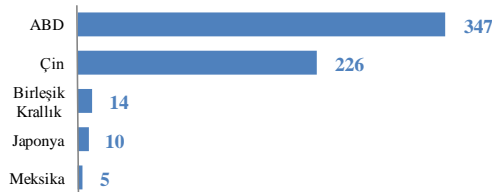
Ticaret Genel Bilgiler	2012	2013	2014
İhracat (Milyar\$)	453,4	457,9	474,8
İthalat (Milyar\$)	462,4	461,3	482,1
İhracat (GSYH%)	30,3	30,2	32
İthalat (GSYH%)	31,0	30,4	32
Ticaret (GSYH%)	61,3	60,6	61,52
Dünya Ticaretine Oranı:	11,7	13	
Dünya Sıralaması Toplam	13.	12.	13.
İhracat	13.	12.	13.
İthalat	13.	12.	12.

Kaynak:Tr -World Data Bank
ademap

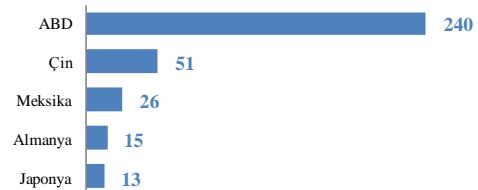
Ticaret Dengesi

İhracatta İlk 5 Ülke (Milyar \$)

İthalatta İlk 5 Ülke (Milyar \$)

İhracat Ürünleri (1000 \$)

Fasıl Adı (HS2)	2014	Fasıl Adı (HS2)	2014
Mineral yakıt, petrol, distile edilmiş ürünler vb.	128,594,984	Ulaşım araçları (tren-tramvay hariç)	70,488,270
Ulaşım araçları (tren-tramvay hariç)	59,700,079	Makine, nükleer reaktör, kazan vb.	67,467,898
Makine, nükleer reaktör, kazan vb.	32,559,436	Mineral yakıt, petrol, distile edilmiş ürünler	47,271,972

İthalat Ürünleri (1000 \$)

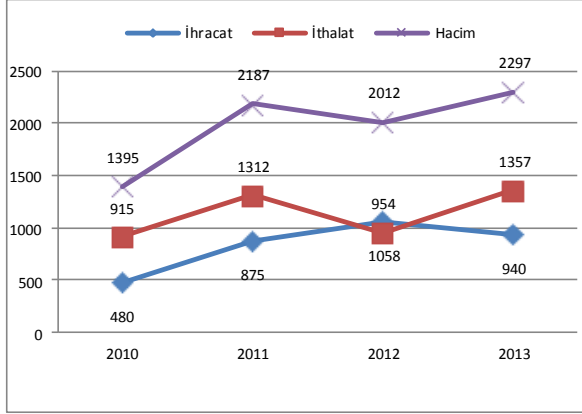
vb.

İnci, değerli taş, metal vb.	20,320,472	Elektrik-elektronik ürünler	44,121,042
Sınıflandırılmamış ürünler	16,019,072	Plastik ve plastik ürünleri	16,091,624
Elektrik-elektronik ürünler	13,622,372	İnci, değerli taş, metal vb.	12,732,499
Plastik ve plastik ürünleri	13,168,700	Optik, fotografik, teknik, tıbbi aletler	12,810,994
Odun, odun ürünleri, odun kömürü	12,656,186	Eczacılık ürünleri	12,471,596
Havacılık, uzaycılık parçaları	12,428,623	Demir-çelik ürünleri	11,715,044

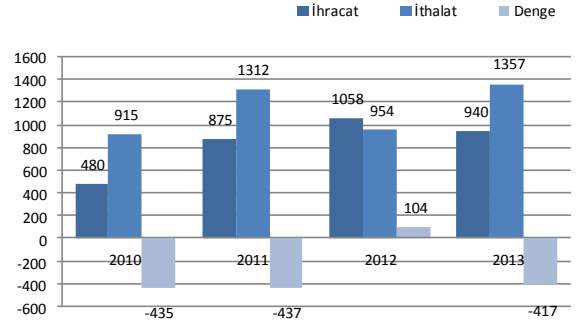
BİR BAKIŞTA TÜRKİYE İLE İKİLİ İLİŞKİLER

TİCARET

Türkiye Açısından Ticaretin Gelişimi (milyon \$)

Ticaret Dengesi (milyon \$)

Kanada'nın Türkiye'ye İhraç Ettiği Ürünler (milyon \$)

No	Fasıl Adı (HS2)	2013	2014
72	Demir-çelik	159,5	110,2
07	Yenilebilir sebze ve kökler	132,0	257,6
88	Havacılık, uzaycılık parçaları	121,3	73,024
10	Tahıl	93,6	42,346
84	Makine, nükleer reaktör, kazan vb.	80,8	51,05
26	Kömür, cüruf ve kül	77,9	20,853

Kanada'nın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünler (milyon \$)

No	Fasıl Adı (HS2)	2013	2014
72	Demir-çelik	108,3	265,57
08	Yenilebilir meyve, yemiş	85,3	120,01
73	Demir-çelik ürünleri	63,2	95,53
84	Makine, nükleer reaktör, kazan vb.	54,7	101,64
69	Seramik ürünleri	45,0	50,2
68	Taş, alçı, çimento, asbest, mika vb. ürünler	44,0	48,91

Genel Görünüm

Kaynak: CIA World Factbook

Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Nüfus	34,9 milyon (2012)
Dil	İngilizce (%85), Fransızca (%30,7), diğer (%1,7)
Din	Katolik (%95), Protestan, Ortodoks ve diğerleri (%5)
Başkent	Ottawa (1.236.000)
Yönetim Şekli	Parlamerter demokrasiye dayalı Anayasal Monarşi, Federasyon
Yüzölçümü	9 984 670 km ² (%4,6 ekilebilir alan)
Başlıca Şehirleri	Toronto (5.583.000) Montreal (3.824.000) Vancouver (2.313.000) Calgary (1.214.000) Edmonton (1.160.000) Quebec (766.000)
Ölçü Sistemi	Metrik Sistem
Etnik Yapı	Kanadalı 32.2%, İngiliz 19.8%, Fransız 15.5%, İskoç 14.4%, İrlandalı 13.8%, Alman 9.8%, İtalyan 4.5%, Çinli 4.5%, Kuzey Amerika Yerlisi 4.2%, diğer 50.9%
Cumhurbaşkanı:	Kraliçe 2. Elizabeth 'i temsilen Genel Vali David Johnston
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (milyar dolar)	1.952 (2015 Tahmini)
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Değişimi:	% 2,3 (2015 Tahmini)
Cari Denge (milyar dolar):	-51,4 (2015 tahmini)
Cari Denge (GSYH %)	% 2,6

Ülke Coğrafyası

Kuzey Amerika'nın kuzeyinde, 60 00 kuzey enlemi ve 95 00 batı boylamı arasında bulunan ve hem Atlas hem de Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan Kanada, bu her iki Okyanusun yanı sıra Kuzey Buz Denizi'nde de çok uzun kıyılara sahiptir. Ülkenin, güneyde 8.892 km uzunluğundaki sınırıyla ABD haricinde kara komşusu bulunmamaktadır.

Yaklaşık 202 bin kilometre ile dünyanın en uzun kıyılarına sahip ülkesi olan Kanada'nın yüzölçümü, dünya toplam yüzölçümünün %7'sini, Amerika kıtasının ise yaklaşık %41'lik kısmını oluşturmaktadır. 10 milyon kilometrekareye ulaşan yüzölçümüne rağmen, ülke nüfusunun büyük kısmı başta güneydeki ABD sınırına yakın bölgeler olmak üzere belirli bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Karasal yüzölçümü 9,1 milyon km² olup, bunun %7'si tarımsal alan, %46'sı ise orman alanlarından oluşmaktadır.

Coğrafyasında batıdaki dağlık ovalar ile güneydoğudaki alçak düzlüklerin ön plana çıktığı ülkenin en yüksek noktası da 5 959 metre yüksekliği ile Logan Dağları'dır.

Ülke doğudan batıya 6 farklı zaman dilimine ve British Columbia (Pasifik Kıyısı), The Cordillera, The Prairies, The Canadian Shield, The Great Lakes (Güney Quebec ve Ontario Eyaletleri), The Atlantic Provinces, ve The Arctic (Kuzey Buz Denizi) olmak üzere 7 coğrafi bölgeye ayrılmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

1 Temmuz 1867 tarihinde İngiltere'den ayrılarak Federal yapıda bağımsızlığını ilan eden Kanada'da, İngiltere Kraliçesi'ne bağlı bir anayasal monarşi yönetim biçimi benimsenmiştir. Kanada Hükümeti'nin önerisi ile Kraliçe tarafından atanan Genel Vali, Kraliçe'nin ülkedeki temsilcisi olarak görev yapmaktadır.

Ülkenin iki meclisli parlamenter sistemi, 308 üyeli Avam kamarası ile 105 üyeli Senato'dan oluşmaktadır. Avam kamarası üyeleri dört yılda bir yapılan seçimlerle belirlenirken Senato üyeleri Başbakan'ın önerisiyle Genel Vali tarafından atanmaktadır.

10 eyalet (Alberta, British Columbia, Manitoba, New Brunswick, Newfoundland, Northwest, Nova Scotia, Nunavut, Ontario, Prince Edward Adası) ve 3 bölgeden (Quebec, Saskatchewan, Yukon) oluşan federal yapı içinde yönetim yetkileri, Merkezi Hükümet (Federal Government), Eyalet Hükümetleri (Provincial Government) ve Yerel Hükümetler/Belediyeler (Regional Government) arasında paylaşılmaktadır. Eyalet ve Bölgesel Hükümetler anayasa çerçevesinde belirlenmiş kapsamda bağımsızdır. Kuzeybatı (The Northwest) ve Yukon Bağımsız Bölgeleri ise merkezi hükümet tarafından yönetilmektedir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Coğrafi yapısından dolayı nüfusun dağınık olduğu Kanada'da kentleşme oranı oldukça yüksektir. Ülke dünyanın nüfus yoğunluğu en düşük olan ülkelerinden biridir. Buna karşılık ülke aynı zamanda dünyada kentleşme oranının en yüksek olduğu ülkelerden biridir. Ülke nüfusunun yaklaşık %85'lik kısmı 350 kilometre uzunluğundaki ABD sınırı doğrultusunda yaşamakta olup, bu nüfusun yarısından fazlası büyük şehirlerde yerleşiktir. Ülkenin orta ve kuzey bölgelerinde de şehirler ve kasabalar olmasına rağmen bunların nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür.

Ülkeye ilk yerleşenler İngiliz ve Fransızlar olmakla beraber ülke nüfusunun kökenleri pek çok farklı ülkeden gelmektedir. Bu kültürel çeşitlilik, 1970'li yılların başından bu yana bir Kanada "ideali" haline gelmiştir.

Nüfus, yavaş bir artış hızı gösterse de Kanada hala G8 ülkeleri arasında nüfus artış hızı en fazla olan ülkelerden biridir. Ülke nüfusu 2000 yılından bu yana yıllık ortalama %1'lerde seyreden artış oranları göstermektedir. 2013 yılı tahmini nüfus artış oranı %0,77'dir. Kanada'nın geçmişi göz önüne alındığında oldukça düşük olan bu oran, G7 içindeki en yüksek nüfus artış hızı oranıdır. 2001 yılından bu yana ülkenin aldığı göç ise ülke nüfus artışının %66'lık kısmını oluşturmaktadır. 2013 yılı tahminine göre her 1000 kişiden 5,65'i göçmendir

İşgücünün %80'e yakını hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. İşsizlik oranı 1990'lı yılların başından itibaren yavaş yavaş azalarak 2008 yılı başı itibarıyla %6'lara kadar gerilemiş olsa da 2009 yılında tekrar artışa geçmiştir. 2012 yılında işsizlik oranı %7,3 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında ise işsizlik oranının %7,1'e gerilemiş olduğu tahmin edilmektedir.

Son yıllarda her ne kadar kadın ve yaşlı nüfusun iş gücüne katılma oranının artması ile ülkenin işgücü hacmi gelişmiş olsa da, nüfusun giderek yaşlanarak doğum oranlarının azalması ile önümüzdeki yıllarda işgücü arzında sıkıntı yaşanması beklenmektedir. İşgücü arzının korunması için geçmişte olduğu gibi önümüzdeki dönemlerde de göçmenlerden yararlanılacaktır.

Ülkede uygulanan asgari ücret oranları, eyaletlere ve işverenin politikalarına göre farklılık göstermektedir. Yetişkinler için asgari ücret oranları saat başına 9-10 Dolar arasında değişmektedir. Kanada genelinde ortalama ücretler ise saatlik 22-23 dolar civarındadır. Haftalık çalışma saatleri de yine eyaletlere göre değişimle birlikte Kanada ortalaması 30 saat civarındadır.

Tablo: İşsizlik Oranları (%)

	2012	2013	2014	2015*
Toplam İşsizlik	7,3	7,1	6,9	6,8

Kaynak: CIA World Factbook

*July - Temmuz

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Ülkenin üç ana bölgesi ve Prens Edward Adası'nda birincil tarımsal faaliyetler de önem taşıyor olmakla beraber başta British Columbia ve Quebec olmak üzere Kanada'nın tüm bölgelerinde madencilik ve ormancılık çok büyük önem taşımaktadır.

Kanada dünya ormanlarının %10'una sahip ve topraklarının yarısı ormanlarla kaplı bir ülkedir. Bu ormanların %65'i verimli olarak kabul edilmektedir. Ladin en yaygın ağaç türüdür. Ülke dünyadaki en büyük kereste, odun hamuru ve gazete kağıdı ihracatçısıdır. Ormancılık sanayi geleneksel olarak ABD inşaat ve basın sektörlerine aşırı derecede bağımlı olup, bu sektörlerdeki gelişmelerden şiddetle etkilenmektedir. Ham ağaçların üçte birinden fazlası British Columbia'da kesilmekle beraber kerestenin büyük kısmı Ontario, Quebec ve kısmen de New Brunswick'te üretilmektedir.

Özellikle Alberta olmak üzere tüm Batı Kanada'da büyük miktarlarda petrol ve doğal gaz rezervleri bulunmaktadır. Ayrıca Atlantik kıyısında birkaç tane açık deniz petrol çıkarma tesisi bulunmaktadır. Diğer taraftan British Columbia, Manitoba ve Quebec bölgelerinde nehirler önemli bir hidro-elektrik kaynağı olarak kullanılmaktadır. Kanada maden, mineraller bakımından da dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Dünyanın en büyük Potas üreticisidir. 2009 yılına kadar dünyanın en büyük uranyum üreticisi olan Kanada, bu yıldan sonra Kazakistan'ın devreye girmesiyle dünya uranyum üretiminde de 2. sırada yer almıştır. Bunların haricinde kömür, nikel, titanyum konsantresi, alüminyum, demir cevheri, çinko, bakır, altın, kurşun, molibden ve elmas üretiminde de dünyanın sayılı ülkeleri arasındadır.

Kanada toprakları ve su kaynaklarının %12'lik kısmı, kanun gereği federal ve bölgesel hükümetler tarafından milli park, bölgesel park, vahşi yaşam alanı veya ekolojik rezerv olarak korunmaktadır. Ayrıca doğal kaynakların tüketilmesini engellemek amacıyla, hükümet tarafından finanse edilen belirli geri dönüşüm ve doğal hayatın yenilenmesi programları uygulanmaktadır.

Öte yandan Kanada, 15 Aralık 2011 tarihinde Kyoto Protokolü'nden ayrıldığını bildirmiş olup, böylece, 1997'de imzalanan ve 2005'te yürürlüğe giren bu anlaşmadan resmen çekilen ilk ülke olmuştur. 15 Aralık 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren çekilme kararının gerekçesi olarak Kanada; hedeflenen sera gazı salınım değerlerine ulaşamadığı için yaklaşık 14 milyar Dolar ceza ile karşı karşıya kalınması ve dünya sera gazı salınımında başı çekenlerin (ABD ve Çin) protokolde yer almamasını gerekçe göstermiştir. Kyoto Protokolü gereği Kanada, 2012'de gaz salınımı 1990'daki seviyesine göre yüzde 6 oranında azaltmak zorunda bulunuyordu. Önemli bir enerji üreticisi olan Kanada'nın

protokolden çıkma kararında özellikle konvansiyonel petrol çıkarma tekniklerine kıyasla üç kat daha fazla sera gazı salınımına yol açan Alberta'daki petrol çıkarma sektörünün de etkisi olduğu ifade edilmektedir.

Ekonomik Yapı

IMF 2012 verilerine göre Kanada dünyanın 11. büyük ekonomisidir. Kuzey Amerika pazarı ile hızla gelişen Asya ekonomileri arasında bir köprü görevi gören stratejik pozisyonu ile Kanada, dünyanın en büyük dokuzuncu tüketim pazarıdır. ABD ve Meksika ile gerçekleştirilen Kuzey Amerika Serbest Ticaret Alanı (NAFTA) sayesinde 443 milyonu aşan bir tüketici kitlesine ulaşma imkanı sağlamanın yanı sıra ülke, güvenli iş ve yatırım ortamı ile de dünyanın önde gelen en dinamik ekonomilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve G8 üyesi olan Kanada, dünyanın en zengin ekonomilerinden biridir. Sanayileşmiş diğer ekonomilerden farklı olarak Kanada ekonomisinde, ağaç ve petrol sanayi (birincil endüstriler) önemli bir yere sahiptir. Ülke aynı zamanda Güney Ontario merkezli, özellikle otomobil ağırlıklı bir imalat endüstrisine de sahiptir. Doğal kaynaklar ülke ekonomisinin gelişmesinde kilit bir rol oynamış olmakla beraber toplam ekonomik faaliyetlerin %70'i ve istihdamın %75'ini oluşturan hizmetler sektörüyle bugün Kanada ekonomisi oldukça çeşitlenmiştir. British Columbia ve Alberta eyaletleri için çok büyük önem taşıyan doğal kaynaklar ticari dengenin önemli bir unsurudur.

Tablo: GSYH'nin Sektörlere Göre Dağılımı (%)

	2012	2013	2014
Tarım	1,7	1,7	1,7
Sanayi	28,5	28,4	28,2
Hizmet	69,4	69,4	70,1

Kaynak: CIA World Factbook

Ekonomik Performans Değerlendirmesi

En son 1991 yılında yaşanan %2,1'lik daralmadan sonra 2009 yılına kadar olan dönem içinde Kanada ekonomik performansının en göze çarpan unsuru hiç ekonomik daralma yaşanmamış olmasıdır. Bu süreçte Kanada ekonomisinin genel olarak düşük işsizlik ve bütçe fazlaları ile sürekli bir büyüme içerisinde olduğu görülmektedir. Kanada 2001 krizini, sadece üç aylık bir daralma ile atlattığını başarmış, ekonomi 2004-2007 yılları arasında yıllık ortalama %3'lerde seyreden oranlarda büyümüştür. Öte yandan 2009 kriziyle birlikte yıllar sonra ilk defa yaşadığı ekonomik daralmayla birlikte cari açık veren Kanada'nın 2007-2011 yılları arasında büyüme hızı ortalama %1,1 olmuştur. 2012 yılında büyüme hızı %1,7 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında da yine büyüme hızının %1,7 olduğu tahmin edilmektedir. 2014 yılı için büyüme beklentisi %2,2'dir.

Serbest piyasa ekonomisi uygulanmakta olan Kanada'da, devletin ekonomik hayata müdahalesi Avrupa ülkeleri kadar olmasa da ABD'ye kıyasla biraz daha belirgindir. Ontario ve Batı eyaletlerinin bir kısmı hariç olmak üzere, genellikle Kanada'nın kişi başına düşen GSYİH'si, ABD'den düşük, Avrupa ekonomilerinden fazladır.

Tablo: GSYH Yıllık Gelişmeler

	2013	2014	2015*
GSYH Yıllık Yüzde Büyüme	1,7	2,5	2,06
Kişi Başı GSYH (\$)	43,100	43.136	**46.218

*Nisan (April)

** 2015 tahmini

Kaynak: CIA World Factbook-Trading Economics

Tablo: Enflasyon

	2013	2014	2015*
Enflasyon, TÜFE	%1,5	%1,9	%1,3

*Temmuz (July)

Kaynak: Trading Economics

İthalat, İhracat ve Yatırım Performansı

2013 yılında Kanada, ITC (Uluslararası Ticaret Merkezi) kayıtlarına göre, dünya ihracatında 12. ve dünya ithalatında 13. sırada yer almaktadır. Dünya ihracatındaki payı %2,51 ve dünya ithalatındaki payı ise %2,53 düzeyinde bulunmaktadır.

Kanada'nın 2013 yılında ihracatı bir önceki seneye göre %0,9 oranında artış göstermiş olup, ithalatı ise %0,2 oranında düşmüştür. Toplam dış ticaret hacmi 2013 yılında 919,2 milyar dolara yükselmiştir. Kanada'nın 2013 yılında toplam ithalatı bir önceki yıla göre %0,2 oranında azalarak 461,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

Son yıllarda Kanada'nın ABD ile olan ticaret hacminde görülen düşüşün ve buna karşılık diğer ülkeler ile olan ticaretinin artmaya başlamasının, ihracatçılarımızın değerlendirilmesi gereken bir gelişme olduğu düşünülmektedir. İhracatçılarımızın, ABD ve Kanada pazarlarının yakınlık ve benzerliklerinden faydalanarak, ABD'ye dönük pazara girişi stratejilerini Kanada pazarını da dikkate alan bir çerçevede içerisinde değerlendirmeleri, sigorta ve navlun maliyetlerini düşürerek ihracatımızın artışına katkı sağlayacaktır. Kanada pazarında Çin başta olmak üzere, ürün kategorilerine göre değişen ülke ve ülke gruplarının rekabeti açık ve yoğun bir şekilde kendini göstermektedir. Özellikle değişik ülke kökenli Kanadalılar, geldikleri ve bağlarını halen korudukları ülkelerle ticarete daha fazla ağırlık vermektedir. Bununla birlikte küreselleşmenin ticaret kalıplarını benzer hale getirmesi, bu tür etnik kanallar üzerinden işleyen ihracat ve ithalatın

sınırlarını her geçen gün daraltmaktadır. Öte yandan iç pazar açısından değerlendirildiğinde Kanada'da etnik yapının çeşitliliği nedeniyle demografik, kültürel ve ekonomik farklılıkların tüketicilerin satınalma kararlarında büyük ölçüde etkili olduğu görülmektedir. Pazarlamada kimi zaman araçlar daha etkin olsa da ülke ithalatçılarının doğrudan ihracatçı/imalatçı/üretici ile temasa geçme istekleri her zaman gündemdedir. Bu çerçevede, firmalarımızın bu iki seçeneği mümkün olan en optimum şekilde kullanmaya çalışmalarında yarar bulunmaktadır.

Diğer taraftan ülkede ürün ve sektör tanıtımı, hatta satış amaçlı olarak ihracatçılarımızın elektronik ticaretin imkanlarını daha etkin kullanabileceği düşünülmektedir. Pek çok ithalatçı için, firma ve ürünleri hakkında İngilizce ve Fransızca olarak hazırlanmış doyurucu bir web sitesinin ve firmaya özel bir e-posta adresinin bulunması bir rekabet avantajı yaratabilmektedir. İhracatçılarımızın Kanada'da düzenlenen uluslararası fuarlara katılmaları ürünlerini tanıtmaya, rakiplerini ve pazarı tanıma açısından önemlidir. Ancak bu etkinlikle yetinilmemeli ve mutlaka önceden tespit edilmiş firmalar ziyaret edilmeli ve birebir tanıtım yapılmalıdır. Fason üretim yoluna başvuru ihraç ürünlerimizde, ülkemizin yeterince tanıtılmadığı görülmektedir. İhracatçılarımızın markalı ve kaliteli ürünler ile piyasaya girmeye çalışmaları uzun vadede kalıcı olmalarını sağlayacaktır. Ülkeye yönelik kalıcı ve sürdürülebilir ihracat için, ürünlerimizin reklam, pazarlama, tüketim kalıplarının oluşturulması, kalite ve fiyat avantajının yakalanması gibi pek çok unsur kullanılarak kabul ettirilmesi ve Kanada pazarının istediği ürünlerin üretilmesi gereklidir. Pazara giriş ve kalıcılık ne ilk sevkiyat ne de iştirak edilen ilk fuar ile başarılabilir bir süreçtir. Kanada pazarında başarılı olabilmek için ihracatçılarımızın orta ve uzun vadeli planlama ile markalı ürünlere yönelmesi önemlidir. Gıda sektörüne bakıldığında, ülkede sağlıklı, doğal, organik, hazır, kolay taşınabilir, etnik ve geleneksel gıdalar üzerine güçlü bir vurgu yapılmakta olduğu gözlemlenmektedir. Etnik gıdalar Kanada'nın perakende gıdasının %12'sini meydana getirmekte ve pazar yıllık olarak %5 büyümeye kaydetmektedir. On yıl içerisinde de pazarın 15 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Diğer taraftan Kanada'nın azınlık nüfusu giderek büyümekte ve bu nüfus yeni ürünlere daha açık yaklaşmaktadır. Kanada'nın mevcut azınlık nüfusunun 2017 yılında 8,5 milyon veya yaklaşık olarak 5 Kanadalıdan biri olacağı tahmin edilmektedir. Toronto Kanada'nın göçmen nüfusunun %41'ine ev sahipliği yapmaktadır ve gıda imalatında Kuzey Amerika'daki ikinci en büyük bölgesel işbirliği kümesidir. Bu bağlamda Kanadalıların yeni etnik ve geleneksel ürünlere karşı ilgilerinin artması beklenmektedir.

Hububat, bakliyat ve yağlı tohumlar alanında önemli bir üretici konumunda bulunan Kanada, diğer tarım ve gıda sanayi ürünlerini ağırlıklı olarak NAFTA Anlaşması çerçevesinde ABD ve Meksika'dan ithal etmektedir. Yine kültürel tercihler sonucu çeşitli Avrupa ülkelerinden de önemli miktarda tarım ve gıda ürünleri ithalatı mevcuttur.

Kanada pazarı bu bağlamda değerlendirildiğinde, ülkemiz ihraç ürünleri açısından önemli bir potansiyel arz etmektedir. Bu ürünler arasında zeytin ve zeytinyağı ile kuru ve sert kabuklu meyveler öncelikli olan ürünler arasında yer almakta olup, bunların dışında Kanadalı tüketicilerin özel ürün grupları kapsamında geliştirdikleri tüketici tercihleri çerçevesinde organik gıdalar, fonksiyonel yiyecek ve içecekler, gurme ürünler ile helal ve koşer sertifikalı ürünler bazında potansiyel olduğu görülmektedir.

Son yıllarda Kanada'da önemli bir talep artışı gösteren zeytinyağı pazarının önümüzdeki yıllarda daha da gelişmesi beklenmektedir. Kanada pazarında ağırlıklı olarak İtalyan ürünleri hakim olup, firmalarımızın ülke çapında yürütecekleri tanıtım faaliyetleri sonucu ürünlerimize karşı yeni yeni oluşmaya başlayan talebin artacağı düşünülmektedir. Hem Kanada'da yaşayan ve Akdeniz Mutfağını yakından tanıyan Ortadoğu, Yunan ve Türk azınlıklar, hem de sağlıklı yaşam çerçevesinde tercihlerini şekillendirmeye çalışan diğer tüketiciler ihraç ürünlerimiz açısından hedef kitlemiz konumunda bulunmaktadır. Bu nedenle ürünlerin hem etnik kesimlere hem de sağlıklı beslenmeye dikkat eden tüketicilere ayrı ayrı pazarlanması mümkün görülmektedir. Eyalet bazında farklılıkların bulunması ve farklı yasaların da uygulanması nedeniyle, bu ülkeye ihracat yapmak isteyen ihracatçılarımızın eyalet yasalarını da göz önüne almalarında fayda görülmektedir.

Tablo: Kanada Ekonomisi Beklentiler

	2015	2020	2030
İşsizlik Oranı (ort, %)	6,8	6,9	6,9
Mal İhracatı, fob (milyar Dolar)	43566	45288	49498
Mal İthalatı, fob (milyar Dolar)	44860	46910	50226

^aBusiness Monitor International öngörülleri

Ekonomide Öne Çıkan Sektörler

Ekonomide öne çıkan sektörler, öncelikli olarak tarım ve hayvancılık, sanayi, madencilik, inşaat, turizm, enerji ve bankacılıktır.

Tarım ve hayvancılık

Tarıma elverişli bu topraklar ülkenin güney sınırı boyunca dağılmış bulunmaktadır. Sınırlı tarım alanına karşılık Kanada, başta buğday olmak üzere dünyanın önde gelen tarım üreticilerinden biridir.

Son 50 yılda Kanada tarım sektörü önemli bir yapısal değişim geçirmiş, diğer sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi tarım sektörünün ve tarımda istihdam edilen nüfusun payı giderek azalmış, çiftlikler büyümüş ancak sayıları azalmıştır. Toplam ekilen tarım arazisinde önemli bir değişiklik gözlenmemiş olup, çiftlik başına düşen tarım arazilerinde toplamda artış gerçekleşmiş, bu çerçevede Saskatchewan eyaleti ortalama tarım arazilerinin en yüksek olduğu eyalet olmuştur.

Kanada hayvancılık üretimi açısından değerlendirildiğinde, en büyük sürülerin domuz çiftliklerinde yetiştirilmekte olduğu ve bu alandaki büyümenin son on yılda yaklaşık %150 civarında olduğu hesaplanmaktadır. Yine süt inekleri ve sığır sayısında da artış kaydedilmektedir. Tarım ve Gıda Ürünlerinde önemli bir üretici konumunda bulunan Kanada, özellikle daha sıcak iklimlerde yetişen ürünlere yönelik talebin karşılanması amacıyla düzenli olarak ithalat yapmaktadır. Coğrafi konum nedeniyle dış ticaret ağırlıklı olarak diğer NAFTA (North American Free Trade Agreement) üyeleri olan ABD ve Meksika arasında gerçekleşmesine karşın Avrupa ve Uzakdoğu pazarları da Kanada'nın dış ticaretinde önemli rol oynamaktadır. Diğer sanayileşmiş büyük ülkelerin aksine Kanada çiftçileri üretimleri için devletten büyük sübvansiyonlar almamaktadırlar. Kanada'da çiftçilere yalnızca tabii afet ve kuraklık gibi durumlarda destek verilmektedir. Süt ürünleri üreten ve tavuk yetiştiren çiftliklere ülkenin hemen her yerinde rastlanmakla birlikte, süt üretiminin Quebec'te, tavukçuluğun ise Ontario'da yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sektörlerin üretimleri daha çok iç piyasaya dönüktür. Ülkenin denizlere olan kıyıları ve iç su kaynaklarına bağlı olarak balıkçılık geleneksel olarak önem taşıyan bir sektör olmuştur. Ancak yerli ve yabancılar tarafından yıllarca aşırı avlanma yapılması nedeniyle ülkenin yerel balık çeşitliliği giderek azalmıştır. Halen özellikle British Columbia bölgesi ve Atlantik

kıyısındaki balık çiftlikleri ülkenin deniz ürünü üretiminin yaklaşık ¼'lük kısmını gerçekleştirmektedir.

Sanayi

Gerek sanayi sektörlerinde verimliliğin artması, gerek hizmetler sektörünün büyümesi gerekse piyasanın belirsiz yapısına bağlı olarak 2002 yılından itibaren Kanada'da sanayi sektöründeki istihdam giderek azalmıştır. Kanada'nın önde gelen sanayi sektörleri, otomotiv ve yedek parça, telekomünikasyon, elektrikli ve elektronik cihazlar, kimyasallar ve metal ürünleridir. Başta otomotiv olmak üzere ülkedeki pek çok sanayi kolu, ABD üretimi ile entegre halde faaliyet göstermektedir. Ülkedeki imalat sanayinin önemli bir kısmı ABD firmalarının şubelerinden oluşmaktadır. ABD pazarına bu bağımlılık hali, Kanadalı üreticileri ABD pazarındaki ekonomik ve kurla ilgili dalgalanmalara karşı çok duyarlı hale getirmiştir. Ülkenin sanayi sektörleri aynı zamanda başta Çin ve diğer Asya ülkeleri olmak üzere düşük üretim maliyetli ülkelerden kaynaklanan rekabetten olumsuz etkilenmektedir. Kanada'da en önemli imalat sanayi güneybatı Ontario'daki otomobil endüstrisidir. Bu endüstri 1965 yılında ABD ile imzalanan ve otomobil, otobüs, kamyon, lastik ve yedek parçaların gümrük vergisiz ithaline imkan veren Auto Pact anlaşmasının ardından büyük bir gelişme göstermiştir. Ontario, belli başlı Amerikan ve Japon araba üreticileri ile çok sayıda oto yedek parça firmasının bulunduğu bir eyalettir. Ontario, bugün Amerika otomobil endüstrisinin kalbi durumundaki Michigan'dan daha fazla araç üretmektedir. Otomobil üreticilerinin Kanada'ya olan ilgisinin altında ABD'ye kıyasla daha eğitimli olan nüfus ve düşük işgücü maliyetleri yatmaktadır.

Kanada'nın diğer önemli eyaleti olan Quebec, uzay ve havacılık sektöründe ABD'nin Seattle ve Fransa'nın Toulouse şehirleriyle birlikte dünyanın en önemli merkezlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Eyalet dünyada Uzay endüstrisi alanındaki istihdam bakımından beşinci sırada; satışlar bakımından ise ABD, Fransa, Almanya, İngiltere ve Japonya'nın ardından altıncı sırada yer almaktadır. Ayrıca Kanada Uzay Ajansının genel merkezi de Quebec'te yer almaktadır. Uzay endüstrilerinin yanı sıra, ilaç sanayi, biyo teknoloji ve bilgi teknolojileri gibi yüksek teknoloji sektörleri de önemli sanayi sektörleri arasında bulunmaktadır.

Madencilik

Kanada ekonomisinin gelişiminde mineral ve mineral dışı kaynakların payı çok büyüktür. Prince Edward adası hariç olmak üzere ülkenin tüm eyalet ve bölgelerinde mineral kaynaklar bulunmakla beraber toplam madencilik faaliyetlerinin %90'lık kısmı British Columbia, Alberta, Saskatchewan, Ontario, Quebec ve Northwest bölgelerinde gerçekleştirilmektedir.

Ülke genelinde 60'tan fazla farklı mineral ürün çıkarılan 884 adet maden ve ocak faaliyet göstermektedir. Kanada dünyanın en büyük potas ve ikinci büyük uranyum üreticisi olmasının yanı sıra nikel, çinko ve asbestte dünyada ön sıradadır. Ülke bunların yanı sıra bakır, kadmiyum, alüminyum, tuz, altın ve kobalt gibi çok sayıda mineralin en büyük üreticilerindedir. Kanada kükürt üretiminde de dünyada ABD'den sonra ikinci sırada yer almakta olup, ülke bu elementin net ihracatçısı konumundadır.

Northwest bölgesinde keşfedilen büyük elmas yatakları sayesinde ülke elmas üreten ülkeler sıralamasında da öne çıkmıştır. Halen bu bölgede iki adet elmas madeni faaliyet göstermektedir. De Beers isimli büyük elmas üreticisi firma, Ontario ve Northwest'te iki yeni elmas madeni açmayı planlamaktadır. Madencilikle ilgili konular yerel idarelerin yetkisinde olduğundan bu konudaki politikalar da yerel yönetimlere paralel olarak farklılıklar göstermektedir. Buna bağlı olarak son on yıllık dönemde özellikle British Columbia bölgesinde maden yatırımlarında dalgalanmalar yaşanmıştır.

İnşaat

Özellikle düşük faiz oranlarına bağlı olarak Kanada'nın inşaat sektörü, özellikle de konut inşaatları son beş yıllık dönemde önemli büyüme göstermiştir. Bu eğilim, özellikle büyük şehirlerdeki ofis binalarındaki arz fazlasına ve bütçe gerekçeleri ile kamu altyapı harcamalarındaki azalmaya paralel olarak son beş yılda tersine dönmüştür. Yine de ticari ve kamu amaçlı bina inşaat izinleri sayısında artış yaşanmıştır. İnşaat sektöründeki bu patlama, ağırlıklı olarak batıdaki Alberta ve British Columbia bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

Turizm

Doğal güzellikleri, açık hava faaliyet imkanları ve nispeten temiz ve güvenli şehirleri, Kanada'yı turizm açısından cazip kılmaktadır. Ülkenin gelişmiş altyapısı ve dünyanın en büyük turizm pazarına sahip olan ABD'ye kültürel ve coğrafi yakınlığı, turizm sektörünü destekleyen diğer önemli unsurlar arasında sayılabilir. Ayrıca Kanada, hem yüksek teknoloji hem de yerel ve uluslararası tüketime cevap veren bir eğlence endüstrisine sahiptir.

Ülkeye gelen yabancı turistler içinde ilk sırayı ABD alırken ABD'yi İngiltere, Japonya, Fransa ve Almanya takip etmektedir. Bu ülkelere gelen turistlerden elde edilen gelirler, ülke içi turizm gelirleri ile beraber ülkenin toplam seyahat ve turizm gelirlerinin %90'lık kısmını oluşturmaktadır.

Enerji

Zengin petrol, doğal gaz, kömür ve uranyum rezervlerine sahip olan Kanada dünyanın üçüncü büyük doğal gaz ve altıncı büyük ham petrol üreticisidir. Başta kuzey Alberta bölgesindekiler olmak üzere ülkenin toplam rezervlerinin 180 milyar varil düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. Alberta dışındaki önemli rezervler arasında British Columbia ve Saskatchewan bölgeleri sayılabilir.

Gerek ülke topraklarının büyüklüğü ve zor iklim koşulları, gerekse yüksek sanayileşme düzeyine bağlı olarak, net kişi başına enerji tüketimi açısından Kanada dünyanın en büyük tüketicileri arasındadır. Yine de ülke, ihracata yöneltilen ciddi düzeyde enerji fazlası vermektedir. Bu enerji fazlasının yaklaşık %95'lik kısmı (özellikle petrol ve doğal gaz), ABD pazarına ihraç edilmektedir.

Kanada aynı zamanda dünyanın önde gelen elektrik üreticilerindedir. Başka hiçbir ülkede olmadığı kadar bol nehir ve göl kaynaklarıyla Kanada'nın toplam elektrik üretiminin %60'lık kısmı hidroelektrik, %24'lük kısmı termal üretim (doğal gaz ve kömür) ve geri kalan büyük kısmı da nükleer elektrik olarak yapılmaktadır. Hidroelektrik özellikle Quebec, British Columbia, Ontario ve Manitoba'da bol ve ucuz olarak üretilmektedir. Bu bol ve ucuz enerji Quebec ve British Columbia'da alüminyum endüstrisi gibi büyük ve önemli bazı endüstrilerin doğmasına imkan sağlamıştır.

Hizmetler

Hizmetler sektörü, çalışan nüfusun dörtte üçünü istihdam eden, GSYİH'nin ise üçte ikisini oluşturan büyük ve çok yönlü bir sektördür. En büyük alt sektör, çalışan nüfusun yaklaşık %13'ünü barındıran perakende sektörüdür. Hizmet sektörünün ikinci en büyük kısmını, nüfusun nispeten daha azının istihdamını sağlayan işletme ve şirket idaresi sektörü oluşturmaktadır. Bu sektör finansal hizmetler, gayrimenkul ve telekomünikasyon endüstrilerini içermektedir. Son yıllarda özellikle Toronto gibi gelişmiş şehirlerde yerleşen bu kesimde ciddi büyüme kaydedilmiştir. Kanada'nın önde gelen bankaları da bu yapıya uygun olarak merkezlerini Toronto'da açmışlardır. Eğitim ve sağlık sektörleri Kanada'nın en büyük iki sektörü olmakla birlikte, her ikisi de kamu faaliyet alanı olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle sağlık hizmetlerinin hızlı bir gelişme süreci içerisinde olduğu gözlemlenmektedir.

Bankacılık

1980'lerin sonuna kadar dağınık bir yapı sergileyen finansal hizmetler sektörü, 1990'lardan itibaren daha konsantre bir yapıya geçmiş, tüm büyük bankalar komisyonculuk, yatırım fonları ve başta otomobil ve ev sigortaları olmak üzere sigortacılık faaliyetlerine de giriş yapmıştır. 1999 yılında Federal sigortacılık mevzuatında yapılan ve bu firmaların hisse artırımına gitmesine imkan veren düzenlemenin ardından üç büyük hayat sigortası şirketi olan Manulife Financial, Sun Life Financial ve Great-West Life firmaları bugün Kanada'nın en büyük ve faaliyetleri en çeşitli finansal kurumları haline gelmiştir. 1999 yılına kadar ülkede Toronto, Vancouver, Alberta ve Montreal olmak üzere dört adet menkul kıymet borsası bulunurken sermaye piyasasındaki yeniden yapılanma çalışmaları, zaten ülkedeki toplam işlem hacminin %80'lik kısmını elinde bulunduran Toronto Menkul Kıymetler Borsası'nı (TSX) büyük şirketlerin hisselerinin alınıp satıldığı tek borsa haline getirmiştir. Bu yeni düzenleme ile Montreal Borsası 10 yıl boyunca future ve opsiyon işlemlerinin, Vancouver ve Alberta Borsalarının birleştirilmesi ile oluşturulan Canadian Venture Exchange de daha küçük hisse senetlerinin alınıp satıldığı borsalara dönüştürülmüştür. Ülkenin para ve bankacılık faaliyetlerini, fiyat istikrarını, faiz hadlerini ve para arzını düzenleyen resmi kuruluşlar, Kanada Bankası (Bank of Canada/Merkez Bankası) ve Mali Kurumlar İzleme Ofisi'dir. Kanada verimli ve güvenilir bir bankacılık sistemine sahiptir. Ülkede 8 000'in üzerinde şube ve 16 800'ün üzerinde bankaya ait ATM bulunmaktadır. Kanada'daki toplam ATM sayısı ise 55 500'ün üzerindedir. Bu açıdan ülke kişi başına düşen ATM sayısı en yüksek olan ülkedir. Banka kartları, internet bankacılığı ve telefon bankacılığı imkanları en iyi şekilde kullanılmaktadır.

Üye Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ADB (nonregional member), AFDB (nonregional member), APEC, Arctic Council, ARF, ASEAN (dialogue partner), Australia Group, BIS, C, CD, CDB, CE (observer), EAPC, EBRD, EITI (implementing country), FAO, FATF, G-20, G-7, G-8, G-10, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (national committees), ICRM, IDA, IEA, IFAD, IFC, IFRC, IGAD (partners), IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (NGOs), MIGA, MINUSTAH, MONUSCO, NAFTA, NATO, NEA, NSG, OAS, OECD, OIF, OPCW, OSCE, Paris Club, PCA, PIF (partner), UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNFICYP, UNHCR, UNMISS, UNRWA, UNTSO, UPU, WCO, WFTU (NGOs), WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC

II. Ticaret

Kanada'da Ticaretin Genel Durumu

Ülkenin dış ticaret politikasının en önemli bağlayıcı etkenlerinden biri ABD ve Meksika ile gerçekleştirilmiş olan Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'dır. Bu anlaşmaya zemin hazırlayan gelişme, öncelikle ABD ile Kanada arasında 1988 yılında imzalanan ABD-Kanada Serbest Ticaret Anlaşması olmuştur. İkili bölgesel entegrasyonlar içinde en kapsamlılarından biri olarak kabul edilen bu anlaşma, iki ülke arasındaki ticarete tarifelerin kaldırılması, tarife dışı engellerin azaltılması ve hizmetler ticaretinin liberalleştirilmesi gibi hususları öngörmüştür. ABD'nin bir yandan Kanada, diğer yandan Meksika ile yaptığı Serbest Ticaret Anlaşmaları, sonuçta ABD-Kanada-Meksika arasında Kuzey Amerika kıtasını içine alacak şekilde bir Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'nın (NAFTA) yolunu açmıştır.

12 Ağustos 1992 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 1994'te yürürlüğe giren NAFTA ile söz konusu üç ülke arasındaki ticaret ve yatırım ilişkileri liberalize edilmiştir. Taraf olan üç ülke, Anlaşma kapsamında kendi aralarındaki ticarete tüm tarife ve tarife dışı engelleri kaldırmayı ve üçüncü ülkelere karşı ulusal tarifelerini sürdürmeyi taahhüt etmektedir. Hem sanayi hem de tarım ürünlerini kapsayan anlaşma çerçevesinde sanayi ürünlerindeki gümrük vergilerinin on yıllık süre içinde sıfırlanması, bazı hassas tarım ürünleri için daha uzun süreli bir takvim uygulanması ilkesi benimsenmiştir. Çevre korunması, fikri mülkiyet hakları, kara ve hava taşımacılığı gibi hizmetlerle ilgili düzenlemeler içeren Anlaşma, ileri düzeyde bir entegrasyon öngörmektedir.

ABD ile Kanada arasında STA kapsamında 1998 yılında tamamen kaldırılan tarifeler, 2008 yılı itibarıyla Kanada ve Meksika arasında da sıfırlanmıştır. Bunun tek istisnası Kanada menşeli süt ürünleri, kümes hayvanları, yumurta ve şeker gibi bazı tarımsal ürünlerdir. Bu ürünler, Kanada tarafından anlaşma dışında tutulmuştur. Diğer taraftan Kanada'nın çeşitli ülkelerle imzalamış olduğu Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. Halen, Şili, Peru, EFTA, Kosta Rika, İsrail ve NAFTA (ABD-Meksika) ile imzalanmış olan Serbest Ticaret Anlaşmaları yürürlüktedir. 2008 yılında Kolombiya ve 2009 yılında Ürdün ile de Serbest Ticaret Anlaşmaları imzalanmış olmakla beraber bunlar henüz yürürlüğe girmemiştir. 2009 yılı sonu itibarıyla müzakereleri devam eden Serbest Ticaret Anlaşmaları Panama, Kore, ANDEAN Ülkeleri, Karayipler Topluluğu ve Ortak Pazarı, Dominik Cumhuriyeti, Orta Amerika 4 Ülkeleri (CA4 Ülkeleri- El Salvador, Guatemala, Honduras ve Nikaragua) ve Singapur'dur.

Diğer taraftan Fas ve Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşması yapılabilmesine yönelik görüşmeler devam etmektedir. Ayrıca Kanada ile AB ve Kanada ile Hindistan arasında kapsamlı bir "ekonomik işbirliği" anlaşması için müzakereler başlatılmıştır.

Kanada'nın Ürdün, Polonya, Rusya, Arjantin, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Ukrayna, Letonya, Filipinler, Trinidad ve Tobago, Barbados, Romanya, Ekvator, Mısır, Venezuela, Panama, Tayland, Ermenistan, , Uruguay, Lübnan, Kosta Rika, Hırvatistan ve Peru ile Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşmaları bulunmaktadır. Kanada ile El Salvador (1999) ve Güney Afrika Cumhuriyeti (1995) arasında imzalanan anlaşmalar ise henüz yürürlüğe girmemiştir. Madagaskar ve Hindistan ile Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması için yürütülen müzakereler tamamlanmıştır. Bahreyn, Tunus, Tanzanya, Endonezya, Vietnam, Moğolistan, Çin ve Kuveyt ile ise müzakereler sürmektedir. İthal edilecek eşyanın gerektirdiği insan, hayvan ve bitki sağlığı ve güvenliği ya da teknik normlara uygunluğu, ilgili Bakanlıkların (Tarım, Çevre, Sanayi vb.) kontrolüne tabidir. Söz konusu kontroller, gümrüklerde malın fiili ithalat aşamasında yapılmaktadır.

Tablo 1: Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

	2012	2013	2014	2015 (Jan-Feb)
İhracat	1058,3	939,9	950,6	107,4
İthalat	953,7	1.356,5	1.107,3	210,9
Hacim	2012,0	2.296,7	2.057,9	318,3
Denge	104,6	-416,4	-71,0	-103,5

Kaynak: Trademap

İhracat**En Önemli İhracat Ürünleri**

Kanada'nın 2013 yılında ihraç ettiği en önemli ürünler petrol yağları, otomobiller, altın, kara taşıtları için aksam ve parçalar, ağaç, buğday ve mahlut, uzay araçları, taşkömürü, buğday, ağaç, işlenmemiş alüminyum, gaz türbinleri, odun hamuru, demir cevheri ve konsantreleri, dozlandırılmış ilaç, etilen polimerleri, hava taşıtlarının aksam ve parçaları, bakır cevherleri ve konsantreleri, telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar, ağır iş makine ve cihazlarının aksam ve parçaları, kauçuk lastik, elmas, mobilya aksam ve parçaları, domuz eti, soya fasulyesi ve kuru baklagillerdir.

İhracatta Başlıca Ülkeler**Tablo 5. İhracatta Başlıca Ülkeler (Milyar dolar)**

	2012	2013	2014
ABD	337,8	345,7	364,8
Çin	19,4	19,9	17,5
İngiltere	18,8	13,6	13,8
Japonya	9,7	10,4	10,4
Meksika	5,4	5,3	5
Hong Kong	2,5	4,8	4,1
Hollanda	4,5	3,5	3,5
Almanya	3,4	3,3	2,8
G.Kore	3,7	3,3	3,8
Fransa	3,2	2,9	3
Hindistan	2,4	2,8	2,9
Brezilya	2,6	2,4	2
Belçika	2,3	2,4	3,1
Norveç	2,3	2	2
İtalya	1,7	1,9	3,8
Endonezya	1,7	1,8	1,8
İsviçre	0,9	1,7	1,4
Avustralya	2	1,6	1,6
Birleşik Arap Emirlikleri	1,5	1,5	1,6
Tayvan	1,5	1,5	1,3
Rusya	1,7	1,4	1,1
Singapur	0,9	0,9	1,2
İspanya	0,9	0,9	1
Suudi Arabistan	1,4	0,9	1,1
Türkiye	0,9	0,9	1
Şili	0,8	0,8	1
Malezya	0,8	0,8	0,7
Kolombiya	0,8	0,7	0,8
Malta	0,1	0,1	0,7
Peru	0,5	0,6	0,7
Diğer	16,9	16,1	16
Toplam	453,4	456,4	474,8

Kanada'nın İhracatında Başlıca Ürünler

GTİP	Ürün adı	2012	2013	2014
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	74,4	79,3	88,3
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarı arabaları	46,9	45,2	44,9
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	19,7	18,3	15,2
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	15,3	15,7	15
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	13,6	14,6	16
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	11,3	12,5	16,8
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	10,1	10,4	10,8
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	5,9	7,4	7,9
1001	Buğday ve mahlut	6,2	6,5	6,7
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	6,6	6,5	8,1
3104	Potashlı mineral/kimyasal gübreler	6,1	5,7	4,7
7601	İşlenmemiş alüminyum	5,5	5,7	5,8
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	6,3	5,3	3,8
4703	Sodali ve sülfatlı odun hamuru	4,4	4,5	4,7
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	4,1	4,4	4
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	4,1	4,4	4
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	4,5	4,3	4,9
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	4	4,3	6
1205	Rep/kolza tohumları	5,2	4,2	4,7
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	3	3,3	3,7
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	3	2,9	3,1
1514	Rep, kolza, hardal yağı (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	3,4	2,8	2,3
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	1,9	2,7	2,9
0213	Domuz eti	2,6	2,6	2,8
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	2,7	2,5	2,3
2716	Elektrik enerjisi	1,9	2,4	2,7
4801	Gazete kağıdı (rulo veya tabaka)	2,3	2,4	2,4
7501	Nikel matları, nikel oksit sinterleri, nikel ara ürünleri	2,5	2,1	2,3

Kaynak:T.C. Ekonomi Bakanlığı

İthalat

En Önemli İthalat Ürünleri

Ham petrol, altın, otomatik bilgi işlem makineleri, dozlandırılmış ilaç, kauçuk lastikler, ağır iş makine ve cihazlarının aksam ve parçaları, televizyon alıcıları, video monitörleri, tıp, cerrahi, dişçilik alet ve cihazları, elektrik devresi teçhizatları ithalatında 2013 yılında düşük oranlarda düşüş yaşanmış, Kanada'nın ithalatında önde gelen ürün gruplarından olan otomobil, kara taşıtları için aksam ve parça, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, turbojetler, hava taşıtlarının aksam ve parçaları, taşıtlar için römorklar, hava taşıtları, uzay araçları ithalatında ise artış görülmüştür.

İthalatta Başlıca Ülkeler

Tablo 7. İthalatta Başlıca Ülkeler (Milyar dolar)

	2012	2013	2014
ABD	234	240	251,5
Çin	50,8	51,2	53,1
Meksika	25,5	25,9	26
Almanya	14,3	15	14,5
Japonya	15	13,3	12
İngiltere	8,5	8,2	8,3
G. Kore	6,4	7,1	6,6
İtalya	5,2	5,6	5,8
Fransa	5,4	5,2	5,4
Tayvan	4,6	4,6	4,2
İsviçre	3,6	3,9	3,5
Norveç	3,8	3,7	1,8
Brezilya	4	3,5	3,1
Hollanda	3,6	3,3	3,3
Irak	4	3,1	1,7
Peru	3,7	3	2,7
Hindistan	2,9	2,9	2,9
Suudi Arabistan	2,9	2,6	2,4
Tayland	2,6	2,6	2,6
Malezya	2,2	2,1	2,2
Vietnam	1,6	2,1	2,6
İsveç	2,1	1,9	1,7
Arjantin	2,2	1,8	1,8
Belçika	1,7	1,8	1,9
Avustralya	2,1	1,7	1,3
Şili	1,7	1,7	1,6
İspanya	1,8	1,6	2
Avusturya	1,3	1,4	1,5
İrlanda	1,3	1,3	1,4
Endonezya	1,3	1,3	1,4
Türkiye	1,5	1,3	1,3
Kanada	3,4	3,3	3,3
Dominik Cumhuriyeti	0,3	1,2	1,4
Polonya	1,1	1,2	1,4
Diğer Ülkeler	36,5	30,6	24,7
Toplam	462,4	461,8	462,8

Kanada'nın İthalatında Başlıca Ürünler (Milyar Dolar)

Kodu (GTİB)	Ürün Etiketi	2012	2013	2014
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarı arabaları	25,9	26,3	27
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	29,9	26,2	21,8
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	21,5	21,5	20,6
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	15,4	17,2	17,7
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	13,1	13,2	12,8
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	9,4	9,4	9,1
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	9,8	9,3	8

8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	9,2	9	8,9
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	9	8,5	8,6
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	7,3	8,5	8,4
8407	Alternatif-rotatif kırılcam ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	4,8	4,7	4,1
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	3,6	4,7	5,5
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	4,2	4,3	4,5
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	3,8	4,2	4,4
8701	Traktörler	4,1	3,9	4
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	3,9	3,8	3,7
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	3,6	3,6	3,7
8542	Elektronik entegre devreler	2,9	3,5	2,6
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	3,7	3,4	3,3
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	3,4	3,3	3,5
8429	Dozerler, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb.	4,1	3,1	3,2
8716	Taşıtlar için römorklar, yarı römorklar vb. İle aksam-parçaları	2,9	3,1	2,9
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	3,3	3	3,3
9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	2,8	2,8	2,8
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	2,5	2,8	3,1
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	3,1	2,7	2,4
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	2,7	2,6	2,7
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	2,6	2	2,1
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	2,2	2,3	2,4
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	2	2,3	2,2
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	2,1	2,2	2,3
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	1,8	2,2	3,2
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	2,2	2,1	4
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	2	2	2,2
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil)üzüm sırası	2	2	1,9
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	2,1	1,9	1,9
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	2,5	1,9	2,3
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	1,7	1,7	1,8
	Toplam	462,4	461,8	462,8

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Tarife ve Vergiler

Kanada'da ithalatta alınan gümrük vergileri koruma amaçlı olup, gelir saiki ön plana çıkmamaktadır. İthalatta hem spesifik hem de ad valorem gümrük vergileri uygulanmaktadır. Her yıl yenilenen tarifelere Kanada Sınır Hizmetleri Ajansının web sitesinden ulaşmak mümkündür.(<http://www.cbsa.gc.ca/trade-commerce/tariff-tarif/menu-eng.html>).

Kanada'nın çeşitli ülkeler ile imzalamış olduğu serbest ticaret anlaşmalarının (STA) en önemli sonucu, bu ülkeler menşeli ürünlere getirilen tercihli düzenlemedir. Söz konusu düzenleme ile STA imzalanmış olan ülkelerin ürünleri gümrük vergisiz ithal edilebilmektedir. Güncel tarife bilgilerine ve ülkelerin tercihli rejimden ne ölçüde yararlandıkları bilgisine <http://www.cbsa.gc.ca/trade-commerce/tariff-tarif/2009/01-99/blmod-1-eng.html> sitesinden ulaşmak mümkündür. Kanada ülkemizi Genel Tercihli Tarifeler kapsamında değerlendirmekte ve gümrük vergilerini daha düşük oranlarda uygulamaktadır. Özellikle AB ülkeleri, Kanada'nın tekstil ürünleri, hazır giyim, kumaş, ayakkabı ve gemi inşa sektörü ürünlerinde uyguladığı yüksek tarifelerden dolayı ülkede rekabet edememekten şikayetçi olmaktadır.

Kanada'da vergi konularını idare etmek ve vergi kanunlarını hazırlamak, federal hükümete bağlı olarak faaliyet gösteren Kanada Gelir Ajansı'nın (Canada Revenue Agency-CRA) yetkisi altındadır. En yaygın görülen vergiler Gelir Vergisi, İstihdam Sigorta Primleri (EI),

Kanada Emeklilik Planı katkı payları (CPP), Bölgesel Satış Vergileri (PST) ve Mal ve Hizmet Vergileridir (GST) Kanada'da uygulanmakta olan kurumlar vergisi oranı %38 olmakla beraber çeşitli muafiyet ve istisnalar sonucu gerçekte bu oran daha düşük uygulanmaktadır. Özellikle küçük işletmeler ile üretim ve katma değer oluşturan firmalar lehine düşük oranlar uygulanması mümkündür. Ülkede, federal kurumlar vergisine ek olarak her eyaletin ayrı ayrı uyguladığı vergi oranlarının da dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin 2009 yılında Ontario'da faaliyette bulunan bir firmanın ödeyeceği kurumlar vergisi oranı indirim sonrasında %19,5 iken Ontario eyaletinin ayrıca uyguladığı %14 oranındaki vergi ile toplam yük %33,4'e yükselmektedir.

Kurumlar Vergisi Oranları

Kaynak: T.C. Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu

	2008	2009	2010	2011	2012 ve sonrası
Federal Oranlar	%38	%38	%38	%38	%38
Federal vergi	%10	%10	%10	%10	%10
Federal indirim	%28	%28	%28	%28	%28
Vergi indirimi	%8,5	%9	%10	%11,5	%13
Federal vergi oranı	%19,5	%19	%18	%16,5	%15
Eyalet Vergileri					
British Columbia	%11,5	%11	%10,5	%10	%10
Alberta	%10	%10	%10	%10	%10
Saskatchewan	%12,5	%12	%12	%12	%12
Manitoba	%13,5	%12,5	%12	%12	%12
Ontario	%14	%14	%14	%14	%14
Quebec	%11,4	%11,9	%11,9	%11,9	%11,9
New Brunswick	%13	%13	%13	%13	%13
Nova Scotia	%16	%16	%16	%16	%16
Prince Edward Adası	%16	%16	%16	%16	%16
Newfoundland	%14	%14	%14	%14	%14

Küçük İşletmeler İçin Kurumlar Vergisi Oranları

Kaynak: T.C. Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu

	2008	2009	2010	2011	2012 ve sonrası
Federal vergi	%38	%38	%38	%38	%38
Federal indirim	%10	%10	%10	%10	%10
	%28	%28	%28	%28	%28
Küçük işletmelere yönelik vergi indirimi	%17	%17	%17	%17	%17
Federal vergi oranı	%11	%11	%11	%11	%11
Eyalet Vergileri					
British Columbia	%3,92	%2,5	%2,5	%2,5	%2,5
Alberta	%3	%3	%3	%3	%3
Saskatchewan	%4,5	%4,5	%4,5	%4,5	%4,5
Manitoba	%2	%1	%1	%1	%1
Ontario	%5,5	%5,5	%5,5	%5,5	%5,5
Quebec	%8	%8	%8	%8	%8
New Brunswick	%5	%5	%5	%5	%5
Nova Scotia	%5	%5	%5	%5	%5
Prince Edward Adası	%3,48	%2,38	%1,28	%1	%1
Newfoundland	%5	%5	%5	%5	%5

Gelir üzerinden alınan vergiler de federal ve eyalet bazında ayrı ayrı tahsil edilmektedirler. 2009 yılı itibarıyla Federal Gelir Vergisi, ilk 40 726 Kanada dolarına kadar %15, ikinci 40 726 Kanada dolarına kadar %22, izleyen 44 812 Kanada dolarına %26 ve 126 264 Kanada doları üzerinde de %29 olarak uygulanmaktadır. Eyaletler itibarıyla alınan gelir vergilerine ise <http://www.cra-arc.gc.ca/tx/ndvdl/fq/txrts-eng.html> linkinden ulaşılabilir. Kanada'da KDV yerine ona benzeyen Federal Mal ve Hizmet Vergisi (GST) uygulanmaktadır. Bu vergi, Kanada'da üretilen ya da Kanada'ya ithal edilen çoğu mal ve hizmet için uygulanmaktadır. GST oranı %5 olmakla beraber, Nova Scotia, New Brunswick ve Newfoundland ile Labrador eyaletleri bu %5'lik oranı %8 oranındaki Satış Vergisi ile birleştirerek Armonize Satış Vergisi (HST) adıyla ve %13 oranında uygulamaktadır. Bu verginin %0 olarak uygulandığı ürünler temel market ürünleri, tarımsal ürünler,

ilaç ve tıbbi hizmetler ile ihracat ürünleridir. Ayrıca sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, mali enstitülerin sunduğu hizmetler ve uzun vadeli konut kiralari bu vergiden muaf tutulmaktadır. Ontario, Manitoba ve Quebec de dahil olmak üzere pek çok eyalette brüt maaşlar üzerinden bordro vergisi (payroll tax) uygulanmaktadır. Bu verginin oranları bölgesine göre %0,98 ile %4,26 arasında değişmektedir. Kanada'da belirli petrol ürünleri, taşıt yakıtları ve otomotiv klimalarında özel tüketim vergisi söz konusudur. Bu vergiler GST (ya da HST) uygulanmadan önce alıcı ya da ithalatçı tarafından ödenmektedir. Bu özel vergi, kurşunlu benzin ve kurşunlu uçak yakıtlarında litre başına 11 Cent, kurşunsuz benzin ve kurşunsuz uçak yakıtlarında litre başına 10 Cent, dizel yakıt ve uçak yakıtlarında litre başına 4 cent ve otomobillerde kullanılacak klima başına 100 dolar olarak uygulanmaktadır. Diğer taraftan alkollü içecekler, şarap, bira ve tütün ürünlerinin hem ülke içinde üretiminde hem de ithalatında özel tüketim vergisi uygulanmaktadır.

Tarife Dışı Engeller

Kanada'nın ihraç ürünlerimize yönelik tarife dışı engellemeleri bulunmamaktadır. Öte yandan Anti-Dumping uygulamaları çerçevesinde Türkiye menşeli veya çıkışlı çelik inşaat borularının Kanada'ya ithalinde Kanada Uluslararası Ticaret Mahkemesi'nin 23 Aralık 2003 tarihli kararına dayalı anti-damping vergisi uygulaması, 2008 yılında da devam etmiştir. Kanada tarafınca yapılan soruşturmalara Kanada Sınır Servisleri Ajansının web sitesinden ulaşmak mümkündür (<http://www.cbsa-asfc.gc.ca/menu-eng.html>). Ülkemiz tarafından Kanada menşeli yönlendirilmiş lif levha (YLL-OSB) ithalatı ile ilgili olarak 14 Haziran 2008 tarihinde başlatılan anti-damping soruşturması 18 Aralık 2008 tarihinde sonuçlandırılmış olup, söz konusu ürünün Kanada'dan dumpingli fiyatlarla ithal edildiği tespit edilmiş ve bu ülke menşeli ithalatta CIF bedeli üzerinden %14,93 oranında gümrük vergisi uygulanması kararı alınmıştır.

İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

Navlun ve sigorta giderlerinin yüksek olması bazı ürünlerin ülkemizden Kanada'ya sevkiyatını olumsuz etkilemekte, bu ürünlerin ABD üzerinden Kanada'ya girişine yol açmaktadır. Ülkemiz menşeli ürünler, Kanada pazarında dış ticaret istatistiklerine yansiyandan daha fazla yer almaktadır.

Kanadalı ithalatçıların yaşadıkları en önemli sorun ihracatçılarımız ile temas kuramama, taleplerinin zamanında ve istenilen özelliklerde karşılanmaması ve dil problemidir.

Ülkede standartlar ile etiketleme ve paketleme konusundaki düzenlemelerin farklı oluşu, Avrupa'ya dönük ihracat yapan ve Avrupa uygulamalarına alışık olan ihracatçı firmalarımız bakımından zorluk teşkil etmektedir. Bu konudaki ihmal, ihracatçılarımız açısından ciddi zararlarla sonuçlanmaktadır.

Yatırımcılarımız açısından Kanada yüksek vergi oranları nedeniyle çok cazip gelmemektedir. Merkezi hükümet yanında federal hükümetlerin de ayrıca tahsil ettiği vergiler toplam vergi yükünü ağırlaştırmaktadır.

Kanada'nın Türkiye ile Ticareti

Genel Durum

Kanada, Bakanlığımız tarafından 2014-2015 döneminde Öncelikli Ülkelerinden birisi olarak belirlenmiştir.

Türkiye ile Kanada arasındaki ikili ticaret hacmi, mevcut ekonomik ve ticari potansiyelinin altında seyretmekle beraber istikrarlı bir artış eğilimi göstermektedir. Nitekim 1990 yılından bugüne ülkemiz ile Kanada arasındaki ticaret hacmi birkaç istisna yıl hariç olmak üzere artış göstermiştir. 2013 yılında ise ticaret hacmimiz % 14,2 artış göstererek 2.296,7 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Tablo A: Türkiye-Kanada Dış Ticaret Değerleri (1000 Dolar)

	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
1989	64,5	178,4	242,9	-114
1990	64	182,7	246,7	-118,7
1991	54,6	155,5	210,1	-100,8
1992	54,1	105,2	159,4	-51,1
1993	49,7	140,8	190,5	-91,1
1994	79,4	137,2	216,5	-57,8
1995	96,1	292,7	388,8	-196,6
1996	100,4	343,6	443,9	-243,2
1997	116,7	311,1	427,8	-194,3
1998	155,5	176,3	331,8	-20,8
1999	149,1	176,3	325,3	-27,2
2000	173,4	256,4	429,8	-83
2001	171,7	129,1	300,8	42,6
2002	239,9	321,5	561,4	-81,6
2003	221,3	244,9	466,2	-23,6
2004	346,6	368,8	715,4	-22,3
2005	364,8	447,1	811,9	-82,3
2006	378,5	674,7	1053,2	-296,2
2007	369,9	866,8	1236,6	-496,9
2008	501,4	1428	1929,4	-926,6

2009	338,3	937,4	1275,7	-599,1
2010	479,6	915,3	1394,9	-435,7
2011	875,2	1311,5	2186,7	-436,3
2012	1058,3	953,7	2012	104,6
2013	940,1	1356,5	2296,7	-416,4
2014	950,6	1.107,30	2.057,90	-156,7
2014*	457,7	540,3	998	82,6
2015*	360,9	473,3	834,2	112,4

*Ocak-Haziran (Aylık Veriler)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Türkiye'nin Kanada'ya ihracatında başlıca ürünler
Tablo C: Türkiye'nin Kanada'ya İhracatı (Milyon dolar)

Kaynak: T.C.
Ekonomi Bakanlığı

Kodu (GTİB)	Ürün etiketi	2012	2013	2014
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra buru	167,91	73,61	73,81
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	76,19	57,64	65,46
6908	Cilalı veya sırlı seramikten döşeme veya kaplama karoları ve kaldırım taşları; cilalı veya sırlı moz	32,56	42,71	46,7
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşl	36,52	40,42	46,38
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelik	16,79	37,96	14,84
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	9,03	16,63	32,16
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	40,64	16,34	50,98
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	15,09	14,93	12,77
8482	Her nevi rulmanlar	9,38	13,04	8,67
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	13,75	12,59	13,23
8462	Metalleri dövme, çekiçleme, kalıpta dövme, kesme, taslak çıkartma, şatafatlama, karbürleri işleme	10,37	12,25	9,75
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzm	10,39	11,13	9,62
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	12,13	10,53	11,62
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar (bağlantı elemanlarıyla birlikte olsun olmasın)	9,8	9,73	10,53
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1,59	8,81	13,46
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıy	7,44	8,79	10,08
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	5,88	8,05	11,92
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	6,45	7,44	4,7
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	235,68	243,83	110,71
6205	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler	5,99	7,27	6,43
6109	Tiştörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	6,87	6,87	6,87
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	5,61	5,61	5,61
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. Fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	6,49	6,44	8,33
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	4,2	4,2	4,2
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	6,64	6,64	6,64
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. Yi geçenler)	6,27	6,27	6,27
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	4,21	4,21	4,21
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	4,03	4,03	4,03

7013	Sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev tezyinatı ve benzeri işler için cam eşya	4,87	4,87	4,87
6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüz	4,94	4,94	4,94
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm) (sıcak haddelenmiş)	14,14	0,21	96,56
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	0	0	20,55
7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş)	0,04	0	9,82
8422	Bulaşık, şişe vb yıkama ve kurutma makinaları, şişe, kutu çuval vb doldurma, etiketleme makinaları	3,82	4,19	5,32
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	0,93	1,83	5,06
7604	Aluminyumdan çubuklar ve profiller	1,34	3,76	4,28
5511	Sentetik ve suni devamsız liflerden iplikler (dikiş ipliği hariç)	3,29	2,53	4,25
6810	Çimentodan, betondan veya suni taştan eşya (takviye edilmiş olsun olmasın)	2,46	2,73	4,25
2523	Çimento	0	1,53	3,96
2001	Sebze, meyve,sert kabuklu meyve ve yenilen diğer bitki parçaları	3,14	3,43	3,84
5506	Sentetik devamsız lifler (taranmış, ileri işlem görmüş)	2,49	3,14	3,61
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamüller, hosti, boş ilaç kapsülü mühür güllacı, pirinç	3,26	3,74	3,6
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1,78	2,14	3,51
Genel Toplam		1058,28	939,95	952,48

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Türkiye'nin Kanada'dan İthalatında başlıca ürünler
Tablo C: Türkiye'nin Kanada'dan İthalatı (Milyon dolar)

Kodu (GTİB)	Ürün etiketi	2012	2013	2014
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0,32	230,69	8,26
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş kü	156,95	147,8	104,91
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	92,43	132,02	204,97
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörün	23,68	106,52	169,64
1001	Buğday ve mahlut	0	93,22	31,69
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	77,82	77,9	25,98
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	132,38	62,69	70,54
4801	Gazete kağıdı (rulo veya tabaka halinde)	41,64	43,57	39,99
4703	Sodali veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	26,2	41,53	27,88
4401	Yakmaya mahsus ağaçlar, ince dilimler veya yongalar halinde ağaç, talaş, döküntü ve artıklar	48,53	33,99	15,53
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	18,5	25,94	26,2
8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli a	6,86	18,62	11,63
1201	Soya fasulyesi	0	16,15	4,34
4802	Sıvanmamış kağıt ve karton ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli şerit kağıt	10,08	15,08	16,79
7502	İşlenmemiş nikel	20,52	14,89	18,2
8805	Hava taşıtlarını fırlatma cihaz-tertibatı, iniş cihaz-tertibatı vb cihaz-tertibat; uçuş eğitimi ciha	3,94	13,15	14,77
7601	İşlenmemiş aluminyum	4,53	8,54	39,16
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri;vidalar;diş	6,37	6,76	6,02
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	55,43	6,57	6,24
7202	Ferro alyajlar	3,09	6,5	9,42

0407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	5,53	5,53	5,53
4810	Bir veya iki yüzü kaolin (çin kili) veya diğer inorganik maddeler ile sıvanmış kağıt ve kartonlar	5,03	6,15	3,94
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	3,83	5,86	6,17
8908	Sökülecek gemiler, suda yüzen sökülecek diğer araçlar	0	5,74	6,46
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	3,89	5,46	5,15
8531	Elektrikli ses veya görüntülü işaret cihazları (ziller, sirenler, gösterge tabloları, hırsızlık veya	3,56	5,27	4,68
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	4,13	4,66	4,13
8477	Kauçuk veya plastiğin işlenmesine veya kauçuk veya plastikten eşyanın imaline mahsus diğer makina ve	6,12	4,57	6,04
3206	Diğer boyayıcı maddeler , lüminofor olarak kullanılan inorganik ürünler	5,59	4,07	5,38
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontro	2,2	3,55	4,33
4804	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	2,71	2,71	2,71
8430	Toprak, maden, cevher kazıma, taşıma, ayırma, seçme makinaları, kazık varyoşları, kar küreyici	0,42	2,51	12,67
3804	Odun hamurunun imalinden arta kalan lesivler (linyö sülfonatlar dahil)	3,58	2,26	4,81
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	1,57	2,63	4,71
0407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	5,53	6,44	4,63
2844	Radyoaktif kimyasal elementler ve radyoaktif izotoplar ve bunların bileşikleri, karışımları, artıklarla	1,97	3,03	4,46
8543	Kendine has fonksiyonlu diğer elektrikli makina ve cihazlar	4,64	2,73	4,34
4808	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	2,71	3,39	4,15
8803	88.01 ve 88.02 pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	2,28	1,68	3,93
3006	Tarifenin başka yerinde yer almayan eczacılık eşyası ve müstahzarları	2,66	2,62	3,73
7326	Demir veya çelikten diğer eşya:	0,94	1,43	3,56
9030	Osiloskop, spektrum analizörleri vb cihazlar; alfa, beta, gama, x-ışını, kozmik ve diğer ışınları öl	1,56	2,3	3,53
TOPLAM		953,72	1356,56	1107,27

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Türkiye'nin Kanada'ya İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektör ve Ürünler

Kanada'da gıda tüketiminin en önemli faktörlerinden birisi doğal ve sağlıklı olduğu düşünülen gıdalara yönelim olup, ülkede yaşam süresinin uzamasının bunda önemli bir etken olduğu belirtilmektedir. Ayrıca ürün çeşitliliği itibarıyla gelişmiş bir pazar konumunda bulunan Kanada'da, sağlıklı olmasının yanı sıra geleneksel ve özgün niteliklere sahip ürünlere olan talep de artış göstermektedir. Bu sebeple tüketici eğilimlerinin karşılanması amacıyla, standart ürünlere göre özel nitelikleri ön plana çıkartılarak pazarlanan "özel nitelikli ürünler" pazarda önemli yer tutmaktadır. Bu sebeple farklı tüketici eğilimleri doğrultusunda sınıflandırılmış özel nitelikli ürünler aşağıda ayrıca değerlendirilmiştir.

- Sağlıklı ve Doğal Ürünler
- Organik Ürünler
- Etnik Ürünler
- Helal ve Koşer Sertifikalı Ürünler
- Fonksiyonel ürünler
- Gurme Ürünler
- Konserve Meyve ve Sebze
- Kuru Meyveler
- Organik tarım ürünleri
- Sert kabuklu meyveler
- Zeytinyağı

Kaynak:Ekonomi Bakanlığı

KANADA - Tarım ve Gıda Sanayi Ürünleri İhraç Potansiyelimiz

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TÜİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 3 aylıktır

Sektör	GTİP	Potansiyel	Ülkenin	Türkiye'nin	Türkiye'nin	Dünya	Türkiye'nin	Ülkenin	Türkiye'nin	Türkiye'nin	Ülke İthalatında	Ülkenin
--------	------	------------	---------	-------------	-------------	-------	-------------	---------	-------------	-------------	------------------	---------

		Ürün	Toplam İthalatı 2013 (milyon dolar)	Ülkeye İhracatı 2013 (milyon dolar)	Toplam İhracatı 2013 (milyon dolar)	İthalatında Ülkenin Payı 2013	Ülkeye İhracatındaki Değişim 2012-2013 (%)	Toplam İthalatındaki Değişim 2012-2013 (%)	Ülkeye İhracatı 2013 Aylık Veriler*	Ülkeye İhracatı 2014 Aylık Veriler*	İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Zeytinyağı	1509	Zeytinyağı	164	7	295	2,6	127	10	1	0,273	1.İtalya(%67) 2.Yunanistan(%8) 3.Tunus(%6) 4.ABD(%5) 5.Türkiye(%4) 6.İspanya(%4)	0
Sert Kabuklu Meyveler	080222	Fındık (kabuksuz)	86	79	1.024,1	6,6	-10,1	-9	1	2	1.Türkiye(%92) 2.ABD(%4) 3.Şili(%3) 4.Vietnam (%0,1) 5.Gürcistan(%0,1)	0
Sert Kabuklu Meyveler	080251	Antep Fıstığı	18	0,355	25	1	688	-3	1	-	1.ABD(%71) 2.Iran(%25) 3.Türkiye(%2) 4.BAE(%1) 5.İspanya(%0,3)	0
Kuru Meyveler	080620	Üzüm (kurutulmuş)	72	17	490	4,1	4,3	-2,5	1,4	1,1	1.ABD(%50) 2.Türkiye(%24) 3.G.Afrika (%14) 4.İran(%5) 5.Şili(%3)	0
Kuru Meyveler	081310	Kayısı (kurutulmuş)	11	10	314	2,7	-2,7	-1,2	1,4	0,591	1.Türkiye(%92) 2.ABD(%4) 3.Afganistan (%1,2) 4.Çin (%0,9) 5.Suriye (%0,7)	0
Konserve Meyve Sebze	200570	Zeytin (konserve)	52	0,791	115	3	-24	2,7	0,463	0,074	1.İspanya(%40) 2.Yunanistan(%35) 3.ABD(%8) 4.İtalya(%6) 5.Fas(%5) 6.Türkiye(%1,4)	İspanya(%0-8) Yunanistan(%0-8) ABD(%0) Mısır(%0-5) Fas(%0-5) Türkiye(%0-5)
Kuru Meyveler	080420	İncir (kurutulmuş-taze)	20	7	242	4,6	32,1	13,7	0,208	0,112	1.ABD(%46) 2.Türkiye(%33) 3.Yunanistan(%10) 4.Meksika (%2,1) 5.Güney Afrika (%1,3)	0

KANADA - Sanayi Ürünleri ve Hizmetler İhraç Potansiyelimiz

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TÜİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 3 aylıktır

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2013 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2013 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2013 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2013	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2012-2013 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2012-2013 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2013 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2014 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
İlaç	3004	Tıbbi ilaçlar	8.259	5,8	688	,6,7	-11	-8	2,6	1,8	1.ABD(%67,5) 2.İtalya(%8,1) 3.İngiltere(%3,8) 4.Belçika(%3,1) 5.İrlanda(%1,8)	0
Ambalaj	3923	Plastik kapak, tıpa vb.	2.241,3	3	763	4,3	75	5	1	0,458	1.ABD(%94,4) 2.Meksika(%1,4) 3.İngiltere(%0,5) 4.Hollanda(%0,4) 5.Belçika(%0,3)	ABD(%0) Meksika(%0) İngiltere(%3,2) Hollanda(%3,2) Belçika(%3,2)
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	4009	Kauçuk lastik	476,9	9,7	394,5	4,9	-0,7	-2	2	1,7	1.ABD(%62,3) 2.Meksika(%10) 3.Çin (%7) 4. Japonya (%3) 5. Türkiye(%2,6)	0
Deri ve	4202	Deri ve	1.242,3	0,389	191	2,1	30	8,1	0,070	0,024	1.Çin(%69,3)	Çin(%0-7) ABD(%0) İtalya(%0-11)

Deri Mamulleri		köseleden cüzdan, çanta, valiz										2.ABD(%7,2) 3.İtalya(%5,5) 4.Fransa(%4,1) 5.Vietnam(%3,7) 18.Türkiye(%0,1)	Fransa(%0-11) Vietnam(%0-7) Türkiye(%0-7)
Hazır Giyim	5509	Sentetik devamsız liften iplik	32	3	290	1	204	-18,3	0,780	0,567		1..ABD(%62,2) 2.Türkiye(%5,7) 3.Endonezya(%12,7) 4.Hindistan(%4) 5.İtalya(%3,8)	ABD(%0) Türkiye(%1,8) Endonezya(%1,8) İsviçre(%0) Hindistan(%1,8) İtalya(%1,8)
Hazır Giyim	5511	Suni-sentetik devamsız elyafтан lifler	27	2,5	175	6,0	-22	7,7	0,832	0,736		1.Türkiye(%43) 2.ABD(%24) 3.Çin(%15) 4.İtalya(%2,2) 5.Peru(%1,5)	Türkiye(%0-8) ABD(%0) Çin(%0-8) Portekiz(%0-8) Fransa(%0-8)
Halı	5702	Dokunmuş halılar, yer kaplamaları	84	11	1.877,1	2,0	-2,1	-1	3	2		1.Hindistan(%19) 2.Mısır(%18,7) 3.Belçika(%15) 4.ABD(%13,5) 5.Türkiye(%11,3)	ABD(%0) Hindistan(%0-10) Belçika(%0-14) Çin(%0-10) Mısır(%0-10) Türkiye(%0-10)
Hazır Giyim	6104	Bayan takım elbise	625	4,8	1.212,9	2,0	-1,6	16,1	1,5	1,4		1.Çin(%46,4) 2.Kamboçya(%14,23) 3.Vietnam(%7,5) 4.Bangladeş(%6,3) 5.ABD(%6) 10.Türkiye(%1,5)	Çin(%18) ABD(%0) Kamboçya(%0) Bangladeş(%0) Vietnam(%18) Türkiye(%18)
Hazır Giyim	6106	Bayan gömlek, bluz	105,9	2,1	534	1,8	-1,7	-5,7	0,454	0,474		1.Çin(%47,1) 2.Vietnam(%11,2) 3.ABD(%8) 4.Kamboçya(%7,8) 5.Endonezya(%4,8) 8.Türkiye(%2,2)	Çin(%47,1) Kamboçya(%0) Bangladeş(%0) Vietnam(%18) ABD(%0) Türkiye(%18)
Hazır Giyim	6109	Tişört, fanila, iç giyim eşyası	747,5	7,1	3.279,9	2,1	3,5	4	2	1,7		1.Çin(%23,5) 2.Bangladeş(%18,3) 3.Kamboçya(%9,2) 4.Meksika(%8,5) 5.Hindistan(%4,7) 15.Türkiye(%1,5)	Çin(%18) ABD(%0) Hindistan(%18) Meksika(%0) Türkiye(%18)
Hazır Giyim	6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya	1.310,4	5,5	1.31,9	2,3	31	8,7	0,961	1		1.Çin(%54,7) 2.Kamboçya(%9,7) 3.Bangladeş(%9,2) 4.Vietnam(%5,5) 5.Endonezya(%3,4) 10.Türkiye(%1,1)	Çin(%16-18) Bangladeş(%0) ABD(%0) Kamboçya(%0) Vietnam(%16-18) Türkiye(%16-18)
Hazır Giyim	6115	Çorap, soketler	285	2,4	1.152,5	2,2	6	7,8	0,317	0,391		1.Çin(%51,5) 2.ABD(%14,7) 3.Meksika(%8,7) 4.Pakistan(%6,5) 5.G.Kore(%3,6) 10.Türkiye(%1,1)	Çin(%13-18) ABD(%0) Meksika(%0) G.Kore(%13-18) Pakistan(%13-18) Türkiye(%13-18)
Hazır Giyim	6203	Erkek takım elbise	875	9	1.513,2	2,0	18	6,5	2,3	2,9		1.Çin(%30,0) 2.Bangladeş(%19,8) 3.Meksika(%12,6) 4.İtalya(%5,4) 5.Kamboçya(%4,4) 8.Türkiye(%2,7)	Çin(%17-18) Meksika(%0) Bangladeş(%0) İtalya(%17-18) ABD(%0) Türkiye(%17-18)
Hazır Giyim	6204	Bayan takım elbise	1.189,3	11	2.284,4	2,3	7	0,8	3,4	3,4		1.Çin(%48,4) 2.Bangladeş(%11,2) 3.ABD(%7) 4.Kamboçya(%6,4) 5.Vietnam(%4,8) 10.Türkiye(%1,7)	Çin(%17-18) ABD(%0) Bangladeş(%0) Kamboçya(%0) Hindistan(%17-18) Türkiye(%17-18)
Hazır Giyim	6205	Erkek gömlek	355	7	534	2,3	21	4,6	2	2		1.Çin(%33,2) 2.Bangladeş(%22,8) 3.Hindistan(%6,9) 4.Endonezya(%6,1) 5.Türkiye(%3,6)	Çin(%10-18) Bangladeş(%0) Hindistan(%10-18) İtalya(%17-18) Türkiye(%10-18)
Ev Tekstili	6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri	509,7	5	1.326,5	2,8	35	2,8	1	0,971		1.Çin(%42,9) 2.Hindistan(%21,3) 3.Pakistan(%11,3) 4.Bangladeş(%9,3) 5.ABD(%3,9) 6.Türkiye(%2,5)	Çin(%6,5-18) Hindistan(%6,5-18) Pakistan(%6,5-18) Bangladeş(%0) ABD(%0) Türkiye(%6,5-18)
Doğal Taşlar	6802	İşlenmiş mermer	316,1	40,4	1.071,4	3,1	10	-5,9	9	9,6		1.Çin(%23,6) 2.İtalya(%18,5) 3.Brezilya(%14,5) 4.Türkiye(%11,7)	Çin(%0-6,5) Türkiye(%0-6,5) İtalya(%0-8) Brezilya(%0-6,5) Hindistan(%0-6,5)

											5.ABD(%10,8)	
Cam ve Seramik İnşaatMalzemeleri	6908	Seramik karolar	255,4	42,7	528,1	2,1	31	3,8	7	12	1.Çin (%32,4) 2.İtalya (%29,7) 3.Türkiye(%17) 4.İspanya (%)7 5.ABD(%6,3)	İtalya(%8) Çin(%0-5) Türkiye(%0-5) İspanya(%8) ABD(%0)
Sofra ve Mutfak Eşyaları	7013	Cam Mutfak Eşyası	282,7	5,1	472,2	3,6	6	-3,9	1,2	0,928	1.ABD(%38,8) 2.Çin(%30,3) 3.Almanya(%3,9) 4.İtalya(%3,7) 5.Avusturya(%3,5) 7..Türkiye(%2,5)	0
Altın Mücevherat	7108	Altın (İşlenmemiş, yarı işlenmiş)	9.301,2	243,8	3.349,0	4,7	3,4	-5,2	62	29	1.Peru(%22,1) 2.Arjantin(%14,5) 3.ABD (%12,2) 4.Dominik Cum.(%10,7) 5.Mısır (%5,7) 10. Türkiye(%2,6)	0
Altın Mücevherat	7113	Kıymetli metallerden mücevherat	1.056,9	12,6	3.411,3	1,2	-8,4	6,6	2,1	3	1.ABD(%40,5) 2.Tayland(%15,5) 3.Hindistan(%11,3) 4.Çin(%10,6) 5.İtalya(%6,9) 8.Türkiye(%1,7)	ABD(%0) Çin(%0-5) İtalya(%5-8,5) Hindistan(%0-5) Tayland(%0-5) Türkiye(%0-5)
DemirÇelik	7202	Ferro-alyajlar	314,9	6,4	148	1,2	-26	-12,9	4	0,610	1.Norveç(%20,4) 2.ABD(%16,9) 3.Brezilya(%15,7) 4.G.Afrika(%10,6) 5.Çin(%6,8) 7.Türkiye(%2,9)	0
DemirÇelik	7208	Demir Çelik Yassı Ürünler	1.271,1	0,211	942,4	2,1	-98	-6,5	0,131	16	1.ABD(%81,2) 2.G.Kore(%5,5) 3.Almanya(%1,6) 4.Meksika (%1,5) 5. Yeni Zelanda (%1,5)	0
DemirÇelik	7213	Demir veya alaşımız çelikten filmaşın	234	7,4	563	2,1	15	-14	5,8	2,8	1.ABD(%98,7) 2.Hindistan(%0,8) 3.Çin(%0,2) 4.Vietnam(%0,2) 5.Pakistan(%0,1)	0
DemirÇelik	7214	Demir Çelik Çubuklar	549,4	73,6	4.856,6	3,1	-56	-20,6	35,8	28,6	1.ABD(%74,4) 2.Türkiye(%9) 3.G.Kore(%7,1) 4.Çin(%5,9) 5.Almanya(%0,9)	0
DemirÇelik	7216	Demir Çelik Profililer	700,7	16,3	1.114,6	4,8	-59	-8,9	7,6	12	1.ABD(%77,5) 2.Lüksemburg(%8,5) 3.G.Kore(%5,1) 4.Almanya(%2,3) 5.Türkiye(%2,1)	0
DemirÇelik	7306	Demir Çelik Borular, Tüpler	1.293,4	16,6	1.354,4	6,0	84	-14,7	1	3	1.ABD(%70,6) 2.Çin(%5,3) 3.Türkiye(%4,3) 4.G.Kore(%3,8) 5.Tayvan(%3,8)	0
DemirÇelik	7308	Demir Çelik İnşaat Aksamı	1.315,5	37,9	1.385,7	3,0	126	2,9	9	2	1.ABD(%55,6) 2.Çin(%14,5) 3.G.Kore(%7,9) 4.Hindistan(%5,8) 5.Türkiye(%3,9)	0
DemirÇelik	7312	Demir çelikt en örme halat ve kablolar	240,7	2,8	139,5	3,5	51	-2,8	0,837	0,357	1.ABD(%37,5) 2.Çin(%23,8) 3.G.Kore(%5,7) 4.Almanya(%5,2) 5.Şili (%3,8) 13.Türkiye(%1,2)	0
Alüminyum İnşaat Malzemeleri	7606	Alüminyum Sac ve Levhalar	1.368,9	5,7	502,3	5,3	-9,5	-3,1	1,5	1,5	1.ABD(%80,2) 2.Çin(%6,8) 3.Almanya(%5) 4.Endonezya(%1,5) 5.G. Afrika (%1,2) 9.Türkiye(%0,5)	0
Alüminyum İnşaat Malzemeleri	7614	Alüminyum tellerden halatlar,	113,9	10,5	113,1	1,6	3613	119,1	0,710	-	1.ABD(%59) 2.Bahryen(%24,6) 3.Türkiye(%12,1)	

eri		örme halatlar										4.Çin(%1,2) 5.Tayvan(%0,1)	
BeyazEşya	8418	Buzdolaplar	1.472,18	8	1.952,9	3,6	36,7	2,6	0,741	4		1.ABD(%55,7) 2.Meksika(%19) 3.Çin(%13,1) 4.G.Kore(%5,2) 5.İtalya(%1,3) 6.Türkiye(%1,1)	ABD(%0) Meksika(%0) Çin(%0-5) G.Kore(%0-5) İtalya(%0-8) Türkiye(%0-5)
BeyazEşya	8422	Bulaşık Yıkma Makineleri	771	4,1	558,2	2,9	9,6	3,7	1,3	1,3		1.ABD(%45,6) 2.Almanya(%13,8) 3.İtalya(%13,2) 4.Fransa(%6,3) 5.Çin(%6) 14.Türkiye(%0,6)	ABD(%0) Almanya(%0-8) İtalya(%0-8) Çin (%0) G.Kore(%0-8) Türkiye(%0)
Takım Tezgahları	8462	Metalleri dövme, işleme, kesme, sataflama presleri, makineler	203,9	12,2	307,1	1,7	18	2,5	3,4	3		1.ABD(%38,9) 2.Almanya(%11,7) 3.İtalya(%9,6) 4.Japonya(%8,7) 5.Türkiye(%6,3)	0
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8482	Her nevi rulmanlar	927,7	13	122,2	3,0	39,1	-8,4	2	2		1.ABD(%42,3) 2.Japonya(%15) 3.Çin(%10,5) 4.Almanya(%5,7) 5.İspanya(%3,3) 15.Türkiye(%1,2)	0
Elektrikli Makineler ve Kablolar	8504	Elektrik transform.	2.045,9	4,9	906,1	2,1	659	3,6	0,244	0,145		1.ABD(%35,1) 2.Çin(%24,9) 3.Meksika(%10,6) 4.Almanya(%5,1) 5.G.Kore (%2,8)	0
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8703	Binek otomobiller	26.332,3	13,9	6.857,0	4,1	-83,4	1,5	6,5	-		1.ABD(%51,6) 2.Japonya(%12,1) 3.Almanya(%11,5) 4.Meksika(%10,5) 5.G.Kore(%8,5) 20.Türkiye(%0,04)	ABD(%0) Meksika(%0) Japonya(%0-6,1) G.Kore (%0-6) Almanya(%0-6,1) Türkiye(%0-6)
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8708	Kara taşıtları için aksam ve parçalar	21.555,7	6,9	3.906,6	6,6	29,1	0,2	1,7	1,8		1.ABD(%71,1) 2.Japonya (%8,2) 3.Meksika(%7,9) 4.Çin(%5,3) 5.G.Kore(%2) 23.Türkiye(%0,1)	ABD(%0) Meksika(%0) Japonya(%0-8,5) Çin(%0-8,5) Almanya(%0-8,5) Türkiye(%0-8,5)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller	
Anlaşma	İmza Tarihi
Tekstil Ticareti Alanında İşbirliğini Öngören Mutabakat Zaptı	27.06.1995
Yüksek Düzeyli Ticari ve Ekonomik İstişarelere İlişkin Mutabakat Zaptı	10.04.1996
Enerji Alanında İkili İşbirliği ile İlgili Mutabakat Zaptı	11.09.1998
Yüksek Düzeyli İstişareler I. Toplantısı Zaptı	24.09.1998
Yüksek Düzeyli İstişareler II. Toplantısı Zaptı	22.06.2000
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi	14.07.2009
Kaynak: Ekonomi Bakanlığı	

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

İş adamlarının pazarda dikkat etmesi gereken hususlar

Ticaret Etkileyen Kültürel Faktörler

Ülkede kültürel anlamda en fazla öne çıkan özellik "çok kültürlülük" yaklaşımı ve bunun günlük hayata yansımalarıdır. Ülkede çok sayıda farklı etnik ve kültürel topluluk bulunmaktadır. Her yıl ülkeye dünyanın dört bir tarafından çalışmak ve yerleşmek üzere gelen yabancılar da bu kültürel çeşitliliği büyütmektedir. Kanadalı şirketlerle yapılacak iş görüşmeleri, genellikle ABD'ye kıyasla daha ciddi ve resmi bir havada gerçekleşmektedir. Görüşmelerde randevu saatine dikkat edilmesi, dakik olmaya özen gösterilmesi, özellikle büyük şehirlerdeki görüşmelere resmi giysi ile gidilmesi ve kartvizit bulundurulması yararlı olmaktadır. Ancak görüşme yapılacak şirket veya kurum kırsal kesimdeyse, o zaman daha az resmi, hatta spor kıyafetler ile görüşme yapmak mümkün olmaktadır.

Toplantılarda genellikle nezaketin ön plana çıktığı ve herkesin sırayla fikrini beyan ettiği Anglo-Sakson yaklaşımı ön plana çıkmakta, dolayısıyla söz kesme gibi davranışlar hoş karşılanmamaktadır. Karar alma süreçleri mutlaka somut kanıt ve gerekçeler üzerine kurulu olduğundan toplantılara hazırlıklı gitmekte fayda vardır.

Para Kullanımı

Kanada'nın para birimi Kanada Doları'dır. Ancak ülkede ABD Doları da aynı şekilde kabul edilmektedir. Bir Kanada Doları 100 sent (¢) etmektedir. Madeni para birimleri, 5¢, 10¢, 25¢, 1 Dolar ve 2 Dolar'dır. 2, 5, 10, 50, 100, 500 ve 1000 Dolarlık banknotlar da tedavüldedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Kanada diplomatik pasaport (kırmızı), üst düzey memurlar için düzenlenen hususi pasaport (yeşil), hizmet pasaportu (gri) ve umuma mahsus pasaport (lacivert) hamili vatandaşlarımıza vize uygulamaktadır. Vize başvuruları Kanada'nın Ankara Büyükelçiliği'ne şahsen, posta yoluyla (kurye/kargo) ya da yetki verilmiş başka kişiler aracılığıyla yapılabilmektedir. İstanbul'daki Fahri Başkonsolosluk vize başvurularını kabul etmemektedir.

Vize başvurularının seyahatten en az altı hafta önce yapılmasında fayda vardır. Ancak, ülkede altı aydan daha uzun bir süreyle ziyaretçi olarak bulunmak için sağlık muayenesi zorunluluğu vardır. Dolayısıyla bu hallerde vize başvurusunun gidiş tarihinden birkaç ay önce yapılmasında fayda görülmektedir. Diğer taraftan, resmi ve umuma mahsus pasaport hamili Kanada vatandaşları ülkemize giriş yaparken vizeye tabidir. Umuma mahsus pasaport hamilleri 90 gün ikamet süreli müteaddit giriş vizelerini sınır kapılarında alabilirler.

Kaynak:Ekonomi Bakanlığı

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Ülkede haftalık çalışma saatleri 35-40 saat arasındadır.

Resmi tatiller

Kaynak: T.C. Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu

1 Ocak	Yeni yıl günü
21 Mart	Good Friday
24 Mart	Paskalya
19 Mayıs	Victoria Day
1 Temmuz	Kanada Günü
4 Ağustos	Kent Bayramı
7 Eylül	İşçi Bayramı
12 Ekim	Şükran günü
11-12 Kasım	Anma Günü
25-26 Aralık	Noel tatili

Bu resmi tatillerin yanı sıra eyaletlerde farklı tatil günleri olabilmektedir.

Kullanılan Lisan

Kanada'nın resmi dilleri İngilizce ve Fransızcadır. Ülkede her iki dili konuşanların oranı %17'dir. Kalan nüfus ise ya İngilizce ya da Fransızca konuşmaktadır. Sadece Fransızca konuşan nüfus Quebec'de yoğunlaşmıştır. Diğer taraftan ülkede yerleşik farklı etnik ve kültürel gruplar arasında 200'den fazla farklı yerel dil konuşulmakta olduğu tahmin edilmektedir.

Ulaşım

Ülkenin milli havayolu sistemi dahilinde 26 havaalanı, 594 sertifikalı destek havaalanı ve kalkış ve inişler için 1 820 adet pisti bulunmaktadır. Doğu-Batı hattının en işlek havalimanı, toplam yolcu trafiğinin yaklaşık yarısını gerçekleştiren Toronto'dadır. Ülkede 300'den fazla yerel ve uluslararası ticari liman bulunmaktadır. Atlantik ve Pasifik Okyanusları ile Kuzey Buz Denizi'ne kıyısı bulunan ülke aynı zamanda Great Lakes/St. Lawrence Denizyolu ile dünyanın en uzun iç denizyolu hattına sahip ülkesidir. Ülkenin en büyük uluslararası limanları Halifax, Montreal ve Vancouver limanlarıdır. Kanada'nın batı limanları, Kuzey Amerika'dan Asya-Pasifik bölgesine en kısa denizyolu ulaşım mesafesi imkanı sağlamaktadır. Ülkenin demiryolları yılda yaklaşık 355 milyon metrik ton yük taşımaktadır. Bunun büyük bir kısmı, Kanada ile diğer NAFTA ülkeleri arasındaki yük taşımacılığına hizmet etmektedir. Ülkenin en büyük iki demiryolu şirketi olan Kanada Pasifik Demiryolu ile Kanada Ulusal Demiryolu ağı toplamda yaklaşık 53 000 kilometre uzunluğundadır. Ülkenin uzunluğu 900 000 kilometreye ulaşan ve altyapı bakımından yeterli bir karayolu ağı bulunmaktadır. Ülkedeki 10 bölgeyi birbirine bağlayan TransKanada karayolu, dünyadaki en uzun ulusal karayolu olmanın yanı sıra 18 önemli sınır hattı ile beraber ABD karayolu ağı ile de tam entegre olmuştur. Kanada ile ABD arasındaki ticaretin çok büyük bir hızla gelişmesi, iki ülke arasında yolcu ve yük trafiğini kolaylaştırma yönünde önlem alınmasını gerekli kılmış, bu çerçevede iki ülke arasında bir "Güvenli ve Akıllı Sınır Yaratma Aksiyon Planı" geliştirilmiştir. Bu Plan kapsamında Windsor-Detroit, Sarnia-Port Huron, ve Fort Erie-Buffalo sınırlarında düşük risk taşıdığı önceden onaylanmış ticari mallar için hızlı geçiş hatları oluşturulmuştur. Bu ve benzer önlemler sayesinde iki ülke arasında sınırdaki bekleme süresi ortalaması 10 dakikaya kadar düşmüştür. Türk Hava Yolları'nın (THY) İstanbul-Toronto arasında doğrudan seferleri bulunmaktadır. Kanada havayolları Air Canada ve Canadian Airlines'in da Ankara ve İstanbul'a uçuşları bulunmaktadır. Ülkede en yaygın olarak kullanılan uluslararası havaalanları Vancouver, Toronto, Montreal ve Halifax'tır. Ülke içi ulaşımında en fazla tercih edilen araç otobüstür. Otobüs ağı en yaygın toplu taşıma sitesidir ve genellikle demiryolu hizmetlerine kıyasla daha ucuzdur. Mesafelerin uzun olmasından dolayı ülke içi ulaşımında havayolları da kullanılmaktadır. Ancak uçak yolculuğu oldukça pahalıdır. Kanadalılar trafikte yolun sağ tarafını kullanırlar. Herhangi bir ülkeden alınan geçerli bir sürücü belgesi Kanada'da üç ay geçerlidir.

Haberleşme

Ülkede sabit telefon hattı sayısı yüksek olmakla beraber son yıllarda azalma göstermektedir. Buna karşılık mobil telefon kullanma oranı çok hızlı bir biçimde artmaktadır. Pek çok ev, okul ve işyerinde internet kullanımı yaygındır. İnternet fatura ödeme, bilet satın alma ve rezervasyon yapma gibi faaliyetlerin yanı sıra işletmeden işletmeye (b2b) elektronik ticaret için de yoğun olarak kullanılmaktadır.

Yerel Ölçü Birimleri

Kanada'da metrik sistem uygulanmakla beraber aynı zamanda ABD'nin ölçü birimleri yaygın olarak kullanılmaktadır.

Sağlık

Ülkede sağlık hizmetlerinin kalitesi son derece iyi olmakla beraber aynı ölçüde pahalıdır. Sağlık hizmetlerinden günlük fayda lanma ücreti ülke vatandaşı olmayanlar için 50\$ ile 1000\$ arasında değişmektedir. Ülke vatandaşı olmayanlara ücretsiz herhangi bir sağlık hizmeti söz konusu değildir.

İklim

Çok geniş yüzölçümüne sahip olan Kanada'da zengin bir iklim çeşitliliği bulunmaktadır. Ancak nüfusun daha yoğun olarak yerleştiği Amerika sınırları boyunca ağırlıklı olarak 4 mevsim yaşanmaktadır. Ülkede yaz mevsiminde gündüz sıcaklığı 35 ve daha üstündeki derecelere ulaşabildiği gibi kış mevsimlerinde -25 derecelere kadar düşebilmektedir. Özellikle ülkenin doğusundaki Rocky Dağlarından gelen şiddetli kasırgalar, yağış ve kar getirmektedir. İlkbahar ve sonbahar mevsimleri daha ılımlı geçmektedir.

Güvenlik

Kanada'da şehirlerde suç olayları düşüktür. Özellikle cinayet, silahlı soygun, tecavüz gibi ağır suçlara ülke genelinde nadiren rastlanır. Buna karşılık yankesicilik gibi küçük suçlar diğer gelişmiş ülkelerdeki gibi görülebilmektedir. Pasaportun kaybedilmesi veya çalınması durumunda hemen yerel polis karakoluna ve en yakın Türk elçilik veya konsolosluluğuna bilgi verilmesi gereklidir.

Pazar ile ilgili bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Ülkede federal düzeyde fikri mülkiyet ile ilgili olarak yasal yetkili kuruluşu Kanada Fikri Mülkiyet Ofisi (CIPO) olmakla beraber çeşitli bölgesel ve eyalet bazında düzenlemeler de söz konusu olabilmektedir. Patentlerle ilgili Paris Konvansiyonu'nun yanı sıra Patent İşbirliği Anlaşması'na da taraf olan Kanada'da patent uygulamaları Patent Kanunu (Patent Act) ile düzenlenmektedir. Diğer pek çok ülkede olduğu gibi Kanada'da da ilk başvuru sahibinin hakları korunmaktadır. Patent süresi 20 yıldır. Ülkede ticari markalar ile ilgili hususlar Ticari Marka Kanunu ve Ticari Marka Yönetmeliği ile düzenlenmektedir. Markalar hemen ya da gelecekte kullanım amacıyla tescillenebilmektedir. Yaklaşık 12-15 ay arasında süren tescil işlemleri ile ticari markalar 15 yıl süre ile korunmakta, istenirse 15 yılın sonunda bu süre 15 yıl daha uzatılabilmektedir. Fikri mülkiyet hakları ile ilgili olarak Berne Konvansiyonu'na da taraf olan ülke aynı zamanda Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WAIPO) üyesidir.

Dağıtım Kanalları

Kanada ticari hayatında özellikle Ortadoğu kökenli Kanada vatandaşı olan araçların etkinliği göze çarpmaktadır. Dağıtım kanallarını da ellerinde bulunduran bu araçların, ürünlerin pazarlanması bakımından sağladığı imkanların değerlendirilmesinde yarar bulunmaktadır. Marka ve ürünlerini yeterince tanıtan ihracatçıların doğrudan alıcılara ulaşabilmeleri en sağlıklı adım olacaktır. Araçlardan kaynaklanan problemlerden ihracatçılarımız olumsuz şekilde etkilenebilmektedir. Kanada pazarında faaliyet gösteren firmalara ait detaylı sektörel bilgilere (<http://strategis.ic.gc.ca/app/cc/search/ccBasicSearch.do?language=eng&portal=1>) adresli web sitesinden ulaşılabilir. Kanada'da mortgage ve kira giderleri hariç perakende harcamalar, aile bütçelerinin yaklaşık %50-55'ini oluşturması itibarıyla perakendecilik sektörünün oldukça gelişmiş durumda olduğu görülmektedir. Perakende satışları GSYİH'nin yaklaşık %25'ini oluşturmaktadır. Tüketim harcamaları içerisinde perakende pazarında mal ve hizmetlere yapılanlar en büyük payı teşkil etmektedir. Son yıllarda perakende pazarında ortaya çıkan en büyük değişim teknolojik ilerlemedir. Perakende piyasasında teknoloji her geçen gün daha fazla kullanılmakta, internet mal ve hizmet satın alınmasında ve ödemelerde önemli bir yer tutmaktadır. Kanada'da perakende satışların en fazla olduğu eyaletler, nüfus ile de orantılı olarak Ontario ve Quebec eyaletleridir.

Büyük perakendeciler arasındaki birleşmelerin de neticesiyle ülkede halen üç büyük gıda perakende zinciri faaliyet göstermektedir. Bunlar Loblaw (1577 anakent), Sobeys (1705 market) ve Metro (1628 market) marketleridir. Gıda perakende pazarında dikkat çeken bir başka gelişme de gıda dışı satışları bulunan zincirlerin ürün portföylerine gıda ürünlerini de dahil etmeye başlamış olmalarıdır.

Süpermarketler Kanadalı tüketiciler tarafından en çok tercih edilen birimler olup, yılda ortalama olarak her Kanadalı tüketici yaklaşık 100 defa süpermarkete gitmektedir. Büyük hipermarketlere gerçekleşen ziyaret sayısı da yılda 22,5 olarak gerçekleşmektedir. Kanada'da yaklaşık 29.000 adet civarı küçük market mevcut olup, bazıları belirli bölgelerde yoğunlaşmış iken, bazıları ulusal düzeyde faaliyet göstermektedir. Küçük market segmentinin önümüzdeki dönemde daha da büyümesi beklenmektedir. Yine marketlerde sunulan ürünlerde çeşitlilik artırılmaya çalışılmakta olup, tüketicilerin daha sık buradan alışveriş yapmaları için çeşitli faaliyetler yürütülmektedir.

Tüketici Tercihleri

2013 yılı itibarıyla Kanada nüfusunun yaklaşık 34,9 milyon kişi olduğu tahmin edilmekte olup, bu nüfus yılda ortalama olarak %1 büyümektedir. Yüksek gelir ve eğitim düzeyine sahip yaşlı insanların sayısının toplam nüfus içinde artması (%30 civarı), bu kesimin tüketici tercihlerinde baskın etkisini ortaya çıkarmaktadır. Bu yaş grubuna yönelik ürünler sağlık yönünden vurgulanmakta, daha küçük porsiyonlar halinde üretilmekte, kolayca açılır ve etiket bilgileri kolay okunur halde satışa sunulmaktadır.

Ülkenin gıda tüketim yapısı incelendiğinde, bir bütün olarak daha sağlıklı ve lezzetli olarak değerlendirilen gıda tüketiminde artış olduğu görülmektedir. Bu çerçevede taze ürünlere yönelik talebin arttığı ve zeytinyağı dışında yağ tüketiminde önemli bir düşüş olduğu görülmektedir.

Kanada'da gıda tüketimi kolay hazırlanabilirlik, sağlıklı olması, lezzet ve fiyat kriterleri çerçevesinde şekillenmektedir. Tüketicilerin kişisel tercihleri çerçevesinde zaman zaman ürünlerde bir veya birkaç unsur alım kararında etkili olup, tüketiciler kendi yaşam tarzlarını en iyi ifade ettiğini düşündükleri ürünlere yönelmektedir. Özellikle gıda tüketim tercihlerinde demografik veriler ve yaşam tarzı önemli olup, Kanada'da demografik, kültürel ve ekonomik farklılıkların çoğalmasıyla tüketim eğilimleri de daha karmaşık hale gelmektedir. Farklı ülke ve kıtalardan

göçmenlerin bu ülkeye yerleşmesiyle etnik köken, yaşam tarzı ve damak tatları da mevcut kültüre eklenmiştir. Bu yüzden bu pazarı anlamak ve bu çerçevede ürün sunabilmek, başarılı olabilmek için önemli bir adım olarak düşünülmektedir. Ülkede giderek daha fazla kadının çalışma hayatına girmesi nedeniyle zaman, tüketici tercihlerini belirleyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Tüketim mallarının hızlı erişilebilir, kolay hazırlanabilir ve pratik biçimlerde sunulması tercih sebebi olmaktadır. Ülkedeki eğitilmiş sofistike tüketicilerin yüksek fiyatlı, kaliteli, markalı ve prestijli ürünlere yönelik bir talebi bulunurken düşük gelire sahip tüketicilerin de fiyata duyarlı olduğu unutulmamalıdır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Tüm sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi Kanada'da da ticari tanımlama uygulamaları malın kalitesi kadar önem kazanmış bulunmaktadır. Etiketleme başta olmak üzere, ürünlere göre değişen ve kimi zaman ayrıntılı olarak belirlenmiş ticari tanımlamalar ülke pazara girişte üzerinde durulması gereken önemli bir alandır.

Doğrudan tüketime yönelmiş ürünlere ilişkin getirilmiş olan bu düzenlemeler, gıda ürünleri ve gıda dışı tüketim ürünleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Gıda ürünlerinin etiketlenmesi konusundaki düzenleme Gıda ve İlaç Kanunu (Food and Drugs Act) ile düzenlenmiş olup, besin değerlerinin paketler üzerinde gösterilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Gıda dışı ürünler, Tüketici Paketleme ve Etiketleme Kanunu (Consumer Packaging and Labelling Act) ve Tüketici Paketleme ve Etiketleme Yönetmeliği (Consumer Packaging and Labelling Regulations) ile düzenlenmiştir. Tüketicilerin satın aldıkları ürüne ilişkin doğru ve anlamlı bilgilere ulaşabilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler, ürünün adı, net miktarı, satıcının adı ve nereden ithal edildiği gibi bilgilerin etiket üzerinde bulunmasını zorunlu kılmaktadır.

Diğer taraftan tekstil ürünleri için Tekstil Etiketleme Kanunu (The Textile Labelling Act), değerli madenler için ise Değerli Madenler İşaretleme Kanunu (The Precious Metals Marking Act) ile düzenlemeler getirilmiştir. Ancak aynı zamanda federal düzeyde getirilmiş bir takım düzenlemelerin bulunması halinde, ayrıca o gerekliliklerin de karşılanması gerekmektedir.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Türkiye-Kanada arasındaki denizyolu taşımacılığında, 40 tonluk konteynerlerin fiyatları, 5 000 – 6 000 Dolar arasında değişmektedir. Ancak ekonomik kriz zamanlarında bu fiyatların zaman zaman 2 500–3 000 Dolara kadar gerileyebildiği gözlemlenmektedir. Denizyolu taşımacılığında teslim süresi yaklaşık 25-26 gün arasında değişmektedir.

Diğer taraftan 7-14 tonluk konteynerlerin uçak kargo yoluyla taşınmasında ise ortalama 5 000- 6 000 Dolar arasında değişen ücretler uygulanmaktadır. Ülkeye kargo aracılığı ile gönderimlerde ulaşım süresi 1-2 gün olup, dosyalara 15-20, paketlere 25-50, kolilere ise büyüklüğüne bağlı olarak 25 ile 250 Euro arasında değişen fiyatlar uygulanmaktadır.

Kanada'da Düzenlenen Önemli Ticaret Fuarları

Canadian food & Beverage Show-Hostex – Canadian International Hotel, Motel Show (Toronto – Mart/Her yıl) Yiyecek ve içecek

Montreal g.ft Show (Montreal – Mart/Her yıl) Hediye eşya, saatler, mücevherat, turistik resort ürünleri

Sial-Montreal International Food, Beverage, Wine and Spirits Exhibition (Montreal – Nisan/Her yıl) Yiyecek ve içecek, Gıda işleme ve paketleme makineleri

The Canadian Home Furnishings Market (toronto – Ocak/Her yıl) Mobilya, iç dizayn

DEİK Etkinlikleri

Kanada Parlamenterler Heyeti Onuruna Verilen Akşam Yemeği, 12 Şubat 2010, Sans Restaurant, İstanbul

Türkiye dostluk grubu üyesi Kanada'lı parlamenterler heyetinin Türkiye ziyareti onuruna DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi tarafından 12 Şubat 2010 tarihinde İstanbul'da bir Hoşgeldiniz Yemeği düzenlendi. TBMM Kanada Dostluk Grubu Başkanı AKP Sinop Milletvekili Kadir Tıngıroğlu, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkan Yardımcısı Banu Tesal, Kanada Parlamenterler Heyeti Başkanı Maurice Vellacott ve 10 kişilik heyeti, Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İter Turan, TBMM protokol görevlileri ve DEİK/Amerikan İş Konseyleri Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in katılımlarıyla gerçekleştirilen akşam yemeğinde Heyet Başkanı Maurice Vellacott'a DEİK adına hediye takdim edildi. Yemekte söz alan DEİK/ Türk-Kanada İş Konseyi Başkan Yardımcısı Banu Tesal, heyetin Türkiye'ye gelişinden duyduğu memnuniyeti belirterek, Türkiye-Kanada ilişkilerinin eskiye nazaran geliştiğini ve daha da gelişeceğine duyduğu inancı dile getirdi. Kısa bir konuşma yapan Heyet Başkanı Maurice Vellacott da aynı şekilde gelişmekte olan ilişkilerden bahsederek, katkılardan ve başarılı organizasyonundan dolayı DEİK'e teşekkürlerini ilettiler. Prof. Dr. İter Turan da kısa bir kapanış konuşması yaparak, iki ülke arasındaki işbirliğinin artacağına inandığını belirtti.

Christian Embassy of Canada Heyeti ile Toplantı, 19 Mayıs 2010, İstanbul

Çeşitli temaslarda bulunmak üzere Türkiye'yi ziyaret eden Christian Embassy of Canada heyeti ile 19 Mayıs 2010 tarihinde DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden'in evinde bir araya gelindi. Christian Embassy of Canada heyetini temsilen Jerry Sherman, Carol Sherman, Terrence Young, Dr. Peter Chung, Stephanie Chung, Andrew Mitten, Ruth Mitten ve Wayne Webster, DEİK'i temsilen, Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden'in katılımlarıyla gerçekleşen toplantıda Türkiye'deki yatırım olanakları konuşuldu. Heyet üyelerinin ekonomik, siyasi ve sosyal konularda Türkiye'nin durumuna dair sorularını yanıtlayan Dr. Argüden, Türkiye'de heyet üyelerinin her birinin alanlarında değerli iş fırsatları olduğundan bahsetti. Argüden, Kanada ile işbirliği hususunda önem arz eden alanlar olarak madencilik, eğitim, otomotiv, turizm ve bilişim teknolojilerini gösterdi. Toplantı, heyetin Suriye devlet televizyonu için hazırlanan Kanada ile ilgili filmi Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden'e takdim edilmesiyle sona erdi.

DEİK/ Türk-Kanada İş Konseyi ve Kanada-Türk İş Konseyi 8. Ortak Yıllık Konferansı, 22 Ekim 2010, One King West Hotel, Toronto

DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi ile Kanada-Türk İş Konseyi tarafından 22 Ekim 2010 tarihinde düzenlenen 8. Ortak Yıllık Konferans, T.C. Devlet Bakanı Zafer Çağlayan ve Kanada Uluslararası Ticaret Bakanı Peter Van Loan'ın katılımları ile Toronto'da gerçekleştirildi. Konferans; Kanada-Türk İş Konseyi Başkanı Ronald Denom, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden, Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkanı Mehmet Büyükeçşi ve T.C. Ottawa Büyükelçisi Rafet Akgünay konuşmaları ile açıldı. Bakan Van Loan,

G-20 üyesi Türkiye'nin enerji ve altyapı alanındaki yatırımlar konusunda kendileri için önem teşkil ettiğini ve Türkiye ile Serbest Ticaret Anlaşması'nın müzakerelerine başladığının altını çizdi. Konferans; Kanada-Türk İş Konseyi Başkanı Scott Herr tarafından yapılan kapanış konuşması ve network resepsiyonu ile sona erdi.

Kanada Ticaret Heyetinin Türkiye Ziyareti: İş Forumu ve İkili Görüşmeler, 7 Aralık 2010, Ceylan InterContinental Hotel, İstanbul

Kanada Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanlıkları tarafından DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi ve MÜSİAD'ın işbirliğinde, Kanada Uluslararası Ticaret Bakanı Peter Van Loan ve beraberindeki işadamı heyeti ile T.C. Devlet Bakanı Zafer Çağlayan'ın katılımlarıyla 7 Aralık 2010 tarihinde Ceylan InterContinental Hotel, İstanbul'da Türkiye-Kanada İş Forumu gerçekleştirildi. Kanada'nın Ankara Büyükelçisi Mark Bailey, DEİK/ Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden, MÜSİAD Genel Başkanı Ömer Cihad Vardan'ın açılış konuşmalarının ardından Kanada Uluslararası Ticaret Bakanı Peter Van Loan ve Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Zafer Çağlayan, ülkelerinin dış ticaretteki profillerinin yanısıra, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik işbirliğine yönelik gelişmeleri aktaran birer konuşma yaptı. Bilişim ve İletişim Teknolojileri, Havacılık ve Savunma, Yenilenebilir Enerji ve Çevre başlıklı sektör panellerinin de gerçekleştirildiği Forum; İhracatı Geliştirme Ofisi (EDC) tarafından düzenlenen resepsiyon ile son buldu.

Kanada Başkonsolosu Michael Ward Onuruna Veda Yemeği, 25 Nisan 2011, Sans Restaurant, İstanbul

DEİK/ Türk-Kanada İş Konseyi tarafından İstanbul'da görev süresi dolan Kanada Başkonsolosu Mike Ward onuruna verilen veda yemeği İş Konseyi Başkanı Yılmaz Argüden, Başkan Yardımcısı Banu Tesal, Yürütme Kurulu Üyeleri Fatih Erdem, Ali Tamer Bozoklar, Merve Kağıtçı, Mineks International Başkanı Bülent Göktuna ve Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in katılımlarıyla 25 Nisan 2011 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirildi. İş Konseyi Başkanı Yılmaz Argüden'in Mike Ward'a teşekkürlerini sunmasının ardından Başkonsolos ile geçmişten bugüne ikili ilişkilerde geline noktanın değerlendirildiği yemekte Ward, Türkiye'nin bölgedeki stratejik önemine ve ekonomide yükselen çizgisine vurgu yaparak Kanada ve Türkiye'nin ekonomik ilişkilerinin artacağına olan inancını aktardı. Olası işbirliği alanlarının üzerinde çalışılmasında fayda olacağını belirten Ward; tarım ve gıda, yenilenebilir enerji ve bilişim sektörlerinin öncelikli olarak ele alınabileceğini bildirdi. Yemek, Yılmaz Argüden tarafından Başkonsolos Mike Ward'a hediye takdim edilmesiyle son buldu.

EDC Ofisi Temsilcisi ile Toplantı, 27 Temmuz 2011, TOBB Plaza, İstanbul

Export Development Canada (EDC) ofisi Koordinatörü Banu Ergezen ile yapılan toplantıda DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi ile EDC ofisi arasındaki iribatın artması gerektiği görüldü. Kanada'ya yatırım yapmak veya Kanada'dan ithalat yapmakla ilgilenen DEİK üyelerinin EDC ofisine yönlendirilmesi hususlarında destek istenirken; 5 Ekim 2011 tarihinde yer alacak olan DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Ortak Yıllık Konferansına maddi destek verileceği belirtildi. Toplantı; DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi tarafından görevine Ağustos ayı sonunda başlayacak Kanada'nın yeni İstanbul Başkonsolosu Shawn Steil onuruna bir toplantı yapılmasının önerilmesi ile son buldu.

Deik/Türk-Kanada İş Konseyi , Ontario Ve Quebec Eyaletleri ve Tübisad İşbirliğiyle, Kanada ICT Forumu, 5 Ekim 2011, TOBB Plaza

5 Ekim 2011 tarihinde, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi, Ontario ve Quebec Eyaletleri ve TÜBİSAD İşbirliğiyle, Bilişim Teknolojileri sektöründe faaliyet gösteren 11 Kanadalı firmanın katılımıyla, Kanada ICT Forumu düzenlendi. Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden, Kanada İhracatı Geliştirme Finansal Kurumu (EDC) Türkiye Baş Temsilcisi Burak Aktaş ve Kanada Başkonsolosu Shawn Steil'in açılış konuşmalarıyla başlayan konferans, Microsoft Türkiye Genel Müdür Yardımcısı ve aynı zamanda Üye İlişkilerinden Sorumlu TÜBİSAD Yönetim Kurulu Üyesi Burak Aktaş'ın ana konuşmacı olarak sektörün Türkiye'deki durumunu anlatan verileri içeren sunumuyla devam etti. Konferansın ikinci bölümünde 11 Kanadalı şirket, faaliyetlerini anlatan sunumlarını gerçekleştirdi. Konferanstan sonra, 30'a yakın Türk şirketinin katılımıyla, Kanadalı firmalarla ikili görüşmeler gerçekleştirildi. İki saat süren ikili görüşmelerin ardından program kokteyl ile sona erdi.

Kanada Büyükelçisi John Holmes ve Başkonsolosu Shawn Steil İle Tanışma Yemeği, 1 Mart 2012, Gina Restaurant, İstanbul

Kanada Büyükelçisi John Holmes ve Kanada Başkonsolosu Shawn Steil onuruna verilen tanışma yemeği DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden, Başkan Yardımcıları Banu Tesal ve Ruşen Çetin, Yürütme Kurulu Üyesi Ali Tamer Bozoklar, Tureks Kanada Temsilcisi Turan Çetin, DEİK Bölge Koordinatörü Aslı Özelli ile Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in katılımlarıyla 1 Mart 2012 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirildi. Dr. Argüden'in DEİK ve Kanada İş Konseyi faaliyetlerini tanıtmalarının ardından, John Holmes ve Shawn Steil ile geçmişten bugüne ikili ilişkilerde geline nokta değerlendirildi. Dr. Argüden, Türk-Kanada İş Konseyinin 26 Haziran 2012 tarihinde 10. yılını kutlayacağını hatırlatırken, bu tarih veya yakınlığında mutlaka bir kutlama etkinliği yapılması gerektiğini belirtti. Söz konusu kutlamaya, kuruluş anlaşmasına tanıklık eden Eski Dışişleri Bakanı Pierre Pettigrew ile Kemal Derviş'in de davet edilmesinde fayda olacağı belirtildi. Yemek, Dr. Yılmaz Argüden tarafından Büyükelçi John Holmes ve Başkonsolos Shawn Steil'e birer hediye takdim edilmesiyle son buldu.

Kanada Manitoba Eyaleti Başbakanı Onuruna Çalışma Yemeği, 13 Mart 2012, TOBB Plaza

DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi tarafından Kanada Manitoba Eyaleti Başbakanı Greg Selinger'in Türkiye ziyareti onuruna verilen çalışma yemeği; Kanada Manitoba Eyaleti Başbakanı Greg Selinger, Kanada Konsolosu Shawn Steil, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Yılmaz Argüden, Başkan Yardımcısı Ruşen Çetin, Türk-Kanada İş Konseyi üyesi Ali Tamer Bozoklar, Eczacıbaşı Holding Sağlık Grubu Başkan Yardımcısı Ayşe Özger, Esas Holding Gıda Grubu Başkanı Babür Çelebi, DEİK Bölge Koordinatörü Aslı Özelli ve Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in katılımlarıyla 13 Mart 2012 tarihinde TOBB Plaza'da gerçekleştirildi. Anılan çalışma yemeği; katılımcıların kendilerini takdim etmesinin ardından Manitoba Başbakanı Greg Selinger'in Manitoba Eyaleti sunumu ile devam etti. Başbakan Selinger, 10-12 Ekim tarihlerinde gerçekleştirilecek Manitoba'daki İş Forumu "Centrallia" hakkında bilgilendirme yaparak Türk firmaların bu foruma katılmasında fayda olacağını belirtti. Katılan firmaların talep ettiği emlak sektörü, gıda ve tekstil konularındaki fırsatlara ilişkin bilgi talebini en kısa sürede karşılayacağını belirten Selinger, Manitoba Eyaleti'nin gıda saklama teknolojisinde çok ileri olduğunu ve katma değeri yüksek gıda üretiminde Kuzey Amerika'da birinci sırada yer aldığını ifade etti. Çalışma yemeği, Yılmaz Argüden'in Manitoba Eyaleti Başbakanı Greg Selinger'e hediye takdim etmesiyle son buldu.

Kanada Büyükelçisi ile Toplantı, 27 Kasım 2012, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul

DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi tarafından 27 Kasım 2012 tarihinde Kanada Büyükelçisi John Holmes, Kanada Başkonsolosu Shawn Steil, Export Development Canada (EDC) Ofisi Temsilcisi Zenon Woychyshyn, Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden, Başkan

Vekili Banu Tesal, Başkan Yardımcısı Ahmet Fak ve YK Üyesi Eser Olcay Avunduk'un katılımları ile Bahçeşehir Üniversitesi'nde bir toplantı düzenlendi. Toplantıda, 2013 Türk-Kanada İş Konseyi faaliyet planları ve 11. Yıllık Konferans hakkında konuşuldu.

Kanada Prince Edward Islands Başbakanı Robert Ghiz ile Çalışma Kahvaltısı, 1 Şubat 2013, TOBB Plaza, İstanbul

Kanada Prince Edward Islands Başbakanı Robert Ghiz'in Türkiye ziyareti onuruna verilen çalışma kahvaltısı Kanada Büyükelçisi John Holmes, Başkonsolos Shawn Steil, PEİ Üniversitesi Başkanı Alaa Abd-El-Aziz, DEİK Yönetim Kurulu Üyesi Zeynel Abidin Erdem, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden, Yürütme Kurulu Üyesi Ali Tamer Bozoklar ve çeşitli sektörlerden bazı firma temsilcilerinin katılımlarıyla 1 Şubat 2013 tarihinde İstanbul, TOBB Plaza'da gerçekleştirildi. Dr.

Kanada Senatosu Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Komitesi ile Toplantı, 19 Mart 2013, TOBB Plaza, İstanbul

Kanada Senatosu Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Komitesi üyeleri ile Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı ve Yardımcıları Kanada Başkonsolosluğunda bir toplantıda biraraya geldi. Heyetin Türkiye ziyaretinin ana nedeninin Türkiye'nin hedef pazarlar arasında yer alması ve önümüzdeki dönem Kanadalı firmaların bölgede öncelikli üs olarak görmesi için yapılması gerekenler ele alındı. Bu toplantılar sonrasında hazırlanacak raporun Senatoya sunulacağı aktarıldı. Heyet başkanı Kanada Muhafazakar Partinin Saskatchewan Senatörü Raynell Andreychuk, başkan yardımcısı Liberal Partinin Prince Edward Senatörü Percy E.Downe, Muhafazakar Partinin Quebec Senatörü Suzanne Fortin-Duplessis, Liberal Partinin Ontario Senatörü David P.Smith, Liberal Partinin Quebec Senatörü Pierre De Bane ve beraberlerinde senatonun ilgili bürokratları Natalie Mychajlyszyn ve Adam Thompson toplantıda yer aldı. DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi'ni temsilen İş Konseyi Başkanı Dr.Yılmaz Argüden, İş Konseyi Başkan Yardımcıları Tamer Bozoklar ve Ahmet Fak ve Bölge Koordinatörü Aslı Özelli yer aldı.

Türk-Kanada İş Konseyi Toronto-Winnipeg Temaları, 8-12 Nisan

T.C.Toronto Ticaret Müşaviri Mehmet Tan ile 9 Nisan ile yapılan toplantıda Kanada'da faaliyet gösteren Türk firmaları arasında Arbel Murat Elkatip'in de Yürütme Kurulu için temasta olunmasında yarar görülen temsilciler arasında olduğu iletildi. İki ülke serbest ticaret anlaşmasının hala gündemde olmadığı, Kanada-AB STAsının ise imza aşamasında olduğu iletildi. Bu toplantının ardından CTBC tarafından organize edilen resepsiyona katılım sağladı. İş Konseyi Başkan Yardımcısı Ahmet Fak bir açılış konuşması yaptı.Winnipeg WTC tarafından Türkiye'deki toplantılara katılma ihtimali olan Kanadalı firmalar ile DEİK arasında birebir görüşmeler düzenlendi. "A Taste of Business in Turkey" Toplantısı 11 Nisan 2013 tarihinde gerçekleşti. Manitoba Başbakanı Greg Salinger, T.C.Ottova Büyükelçisi Tuncay Babalı, T.C.Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kanada danışmanı Murat Özdemir, DEİK Bölge Koordinatörü Aslı Özelli'nin sunumlarının yanısıra DEİK Türkiye tanıtım filminin gösterildiği toplantının ardından networking gerçekleşti.

Avrasya Madencilik Zirvesi Açılışına Katılım, 24 Nisan 2013, Ataköy Sheraton

Kanada'nın Türkiye ile işbirliğinde önde gelen bir sektör olan madencilikte son durumun değerlendirildiği toplantıda açılış konuşmasını T.C.Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız yaptı. Bakan Yıldız konuşmasında Türkiye'de madencilik alanında verilen izinlerde gözlenen suistimaller sebebiyle bazı iptalleri gündemde olduğu, önümüzdeki dönem sektöre yönelik Türkiye'de 4,5 milyar dolar yatırıma ihtiyaç duyulduğunu ekledi. Türkiye'de madencilik sektörünün GSYİH'da payının yüzde 1 olmasının dünya genelinde yüzde 4 olmasına kıyasla düşük kaldığını ve refah seviyesi için bu sektöre ağırlık verilmesi gerektiğine işaret etti. 26-27 Eylül tarihlerinde Türkiye Madencilik Yatırım ve Finans Zirvesi toplantısının bu toplantının takibi için yarar sağlayacağı da eklendi.

Quebec Fonu Caisse (Caisse de dépôt et placement du Québec) ile Toplantı, 15 Mayıs 2013

Toplantıda Türkiye'de olası yatırım için görüşmeler yapan Başkan Yardımcısı Pierre Fortier ve Risk Analisti Thomas Didier ile Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr.Yılmaz Argüden bilgi alışverişinde bulundu. Özel sermayenin ülkedeki gelişiminden bahsedildi. Kamu sektörünün de pozitif bir geleceğe sahibi olduğundan bahsedildi. Türkiye'de kazanç oranının yüksek olduğundan bahsedilerek Türkiye'nin yabancı sermayeye ihtiyacı olduğu ve bunun yatırımcılar için değerlendirilmesi gereken bir ortam yarattığına dikkat çekildi.

İş Konseyi Ankara Temaları 19 Ağustos 2013 tarihinde Büyükelçi Holmes, T.C.Dışişleri Bakanlığı Amerika Genel Müdürlüğü ve T.C.ekonomi Bakanlığı Anlaşmalar Genel Müdürlüğü'nün ziyareti ile gerçekleştirilmiştir.

Kanada Büyükelçisi ile Toplantı, 19 Ağustos 2013, Kanada Büyükelçiliği Ankara

Kanada Büyükelçisi ile görüşmede 3 ana konu ele alındı. 26 Ağustos tarihli Uluslararası Ticaret Bakanı Ed Fast ile toplantının gündemi, İş Konseyi Karşıkanaat yapılması ve STA. Bakan Fast'ın ziyaretinde Türk iş dünyası ile DEİK toplantısında biraraya gelmek istediği ancak yoğun programı nedeniyle kaldığı Swiss otelde kısa bir resepsiyon ve akşam yemeği yerine yuvarlak masa toplantısı yapmayı tercih ettiği iletildi. Toplantıda eğitim, enerji, demiryolları-havayolu ulaşım alt yapısının görüşüleceği randevular alındığı, Binali Yıldırım, Ali Babacan, Nabi Avcı ile görüşeceği iletildi. Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'dan haber beklendiği iletildi. İkinci gündem maddesi için karşıkanaat CEO seviyesinde yönetim sağlanması için daha önceki Büyükelçinin verdiği desteğin bir benzeri talep edildi, Büyükelçi bu konuyu Bakan Fasta iletmeyi önerdi. Kanada İş dünyasının önemli bir ismi olan John Manly ile görüşme konusunda Büyükelçi takip desteği vereceğini ilettili, bu görüşmenin 7-9 Ekim tarihli Türk-Kanada İş Konseyi Yürütme kurulunun Kanada ziyareti sırasında olmasının hedeflendiği aktarıldı. Bu ziyaret gerçekleştiği takdirde karşıkanaat John Manly'nin yönlendireceği bir CEO'nun katılımı yerinde bulundu. Üçüncü konu olan STA için ise Kanadanın kabineden onay alması sonrası resmi müzakerenin başlayabileceği buna hazırlık niteliğinde 3 toplantı yapıldığını ve dördüncüsünün Eylül ayında olacağı iletildi. Ayrıca Eylül ortasında Kanada Dışişleri Bakanı Baird ziyaretinde de İş Konseyinin bir etkinlik yapmasını yararlı olacağı iletildi. Dışişleri Bakanı ziyaretinde Türkiye'nin bölgede öncelikli partner olarak açıklanacağı eklendi.

Kanada Uluslararası Ticaret Bakanı Ed Fast ile Toplantı, 26 Ağustos 2013, Istanbul Swiss Otel

Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden, son dönemdeki gelişme ile karşılıklı ticaretin \$2 milyarı geçmesine rağmen, iki ülkenin ticaret partnerliği açısından karşılıklı olarak 30. sıralardaki ticari ortak olduklarını, oysa ekonomik büyüklük açısından Kanada'nın ilk 10, Türkiye'nin ise 17. büyük ekonomi olduğunu, bu nedenle Kanada-Türkiye arası ticaret hacminin potansiyelin çok altında kaldığını vurguladı. Türkiye'nin genç ve çalışkan nüfusu, yakın coğrafyalardaki etkinliği ile Kanada'nın teknolojik ve finansal birikiminin bir araya getirilmesiyle karşılıklı olarak fayda sağlayacak işbirlikleri fırsatlarını değerlendirmek gerektiğini belirtti. İki ülke arasındaki öğrenci

transferlerinin hem kültürel yakınlaşmayı, hem de ticari ilişkileri geliştireceğini belirtti. Türkiye ile Kanada'nın 2008'den beri finansal sistemlerinde bankacılık krizinden etkilenmeyen iki OECD ülkesi olduğuna vurgu yaparak kalıcı bir ilişki geliştirmek için serbest ticaret anlaşmasının gerçekleştirilmesi temennisiyle sözlerini noktaladı.

İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Çağlar, birbirine çok katkısı olabilecek iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin şimdiye dek mesafe, siyasi ve psikolojik bariyerler sebebiyle gelişemediğini; fakat istikrarlı bir artış içinde olduğunu belirtti. Yatırım ilişkilerinin güçlendirilmesi ve 3. ülkelerde işbirliği merkezli bir ekonomik ilişki modelinin geliştirilmesi gerektiğini vurguladı. Atlantik İttifakı'nın saygın bir üyesi olan Türkiye'nin, Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı İşbirliği Anlaşması sürecinin dışında tutulmasının Türkiye'nin Atlantik ittifakındaki ortakları ile olan ekonomik ilişkilerinin olumsuz etkileneceğini belirterek Türkiye-Kanada Serbest Ticaret Anlaşması'nın sonuçlandırılması gerektiğine dikkat çekti. Türkiye'nin Kanada'daki eğitim olanaklarından faydalanabileceğini ifade etti.

Kanada Uluslararası Ticaret Bakanı Ed Fast konuşmasında Kanada'nın uzmanlık alanlarının eğitim, madencilik ve bilgi teknolojileri olduğunu ve bu alanlarda bilgi paylaşımı ve transferi yapmaktan kaçınmayacaklarını belirterek Kanada'da bankacılık sektörünün en güvenilir sektörlerden biri olduğuna dikkat çekti. Türkiye'deki genç nüfusun Türk ekonomisi için bir fırsat olduğunu vurguladı. Eğitim alanında Türkiye'nin Kanada'dan faydalanabileceğini, şimdiye dek yatırım ve ticaret ortaklığı konularını ihmal ettiklerini ifade etti ve bundan sonra ilişkileri geliştirmek için ellerinden geleni yapacaklarını dile getirdi.

Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan ise Kanada ile Türkiye'nin coğrafi, jeostratejik konum ve öne çıkan sektörler bakımından benzer ülkeler olduğundan bahsederek, toplam dış ticaret hacmi 1.4 trilyon dolar olan 2 ülke arasındaki dış ticaret hacminin 2 milyar dolar olmasının izah edilemez olduğunu vurguladı. Türkiye, Ortadoğu, Orta Asya ve Afrika'ya girişte ve AB ile ilişkilerinde ne kadar önemli bir kapıya, Kanada'nın da Kuzey Amerika'ya girişte ve NAFTA'yla ilişkilerinde benzer bir önemi olduğunu belirtti. İş dünyalarının birbirini tanıdığı, bakanlara buluşma imkanının sağlandığı bu tür organizasyonların daha çok yapılması gerektiğinden bahsetti. İki ülke arasında ticari altyapının gelişmesi için bir Ortak Ekonomi ve Ticaret Komitesi (JETCO) kurulması ve iki ülke arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması yapılması gerekliliğine dikkat çekerek bu iki hususun önemini vurguladı. Müzakere edilmekte olan STA'nın mal, hizmet ve yatırımları da içine alan çok daha geniş kapsamlı bir anlaşma olduğunu belirtti. Türkiye'ye son 10 yılda yapılan 125 milyar dolar dış yatırımın yalnızca 426 milyon dolarının Kanadalı yatırımcılardan geldiğine dikkat çekerek, sadece son bir yılda 54 milyar dolar yatırım gerçekleştirilmiş; fakat Türkiye'ye yatırım yapmamış olan Kanadalı yatırımcıların zararda olduğunu vurguladı ve Kanadalı yatırımcıları Türkiye'nin teşvik sisteminden yararlanmaya davet etti. İlişkilerin salt mal alım satımıyla ve yatırımla sınırlı kalmasının oldukça kısıtlı bir bakış açısı olacağına vurgu yaparak 3. ülkelerde işbirliğinin gündeme getirilmesi gerekliliğine dikkat çekti. STA olmamasının bu işbirliğinin gelişmesi önünde bir engel olduğunu belirten Çağlayan, G-20, OECD gibi örgütler bünyesinde daha fazla işbirliği içinde olunacağını kaydetti. Haksız rekabetin önlenmesinin önemini vurgulayarak, THY'nin turizm ve hizmet sektörlerini geliştirmek için Kanada ile karşılıklı seferlerini 5'ten 7'ye çıkarmak ve Montreal'e de uçuş izni almak istediğini söyledi.

Soru cevap bölümünde sözü ilk olarak Bahçeşehir Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Enver Yücel aldı. Toronto'da açmış olduğu ve geliştirmeyi düşündükleri dil okulu için Kanada'dan gerekli ilgili gördüğünü belirten Yücel, ticaretin geliştirilmesi için tarafların birbirlerini tanımasını gerektiğine vurgu yaparak Toronto Üniversitesi'nde bir Türk Kültür Merkezi açma arayışında olduğundan bahsetti. Türkiye'nin Kanada'ya yılda 25000 öğrenci gönderebileceğinin; Kanada ile Türkiye'nin hizmet sektörü, bilgi transferi alanında çok daha fazla işbirliği yapabileceğinin altını çizdi. Kanada'nın güçlü, Türkiye'nin zayıf olduğu yönlerin birleştirilmesi gerektiğine dikkat çekti.

Sanmar Denizcilik Genel Müdürü Cem Seven 2010-2011 yıllarında Kanada ile yapılan dış ticaret hacminin %2'sinin kendileri tarafından gerçekleştirildiğini ifade ederek ihracatta Kanada sahil güvenlik kuralları ve Kanada mevzuatı ile ABD-Kanada STA'sının kendilerini kısıtladığını dile getirdi. Bu bakımdan Türkiye ile Kanada arasında yapılacak bir STA'nın Türkiye'ye aynı kuldarda yarışma şansı vereceğini vurguladı.

DEİK Sağlık Turizmi İş Konseyi Başkanı Ruşen Yıldırım, Kanada'nın GSYİH'sinin en büyük kısmını sağlığa harcayan ülkelere biri olduğunu ve Kanadalı hastaların ABD kalite standartlarındaki Türk hastanelerinde tedavi olabilmeleri için muhataplar aradıklarını dile getirdi. Özgün İnşaat Genel Müdürü Burak Ersöz, Türkiye'nin müteahhitlik sektörünün Çin'den sonra 2. sırada olduğuna vurgu yaparak Kanada'da da önemli firmalar bulunduğunu ve bu firmaların Türk firmaları ile 3.ülkelerde işbirliği yapması konusunda teşviklere ihtiyaç duyulduğunu kaydetti. Arçelik Genel Müdürü Levent Çakıroğlu ise Kanada ile Genel Tercihli Gümrük tarifesinde yapılan ihracatta kaydedilen olumlu gelişmelerin 2014 yılı itibarıyla sona ermesinin olumsuz bir gelişme olduğunu ve bu konuda STA'nın önemli bir gelişme olduğunu aktardı. THY Uluslararası İlişkiler ve İttifaklar Başkanı Özlem Salihoglu, Air Canada ile ortak kod paylaşım anlaşması imzalandıklarını belirterek haftada iki havayolu ortaklaşa uçuşları dahil 8 sefer olan uçuşlarını artırma ve Montreal'e uçuş hakkı alma istekleri bulunduğunu; fakat mevcut mevzuattaki kısıtlamaların buna engel olduğunu dile getirdi. Air Canada ile daha fazla işbirliği yapmak istediklerini ifade etti. ISE Uluslararası Eğitim Danışmanlığı Genel Müdürü Gökyar Karşıt ise Türkiye'den Kanada'ya en çok öğrenci gönderen kurum olduklarını ve Türk öğrencilerin Amerika ve İngiltere'den sonra Kanada'yı tercih ettiklerine dikkat çekerek, Türkiye'yle genç hareketliliği (youth mobility) anlaşmalarının imzalanmasını önerdi.

Merit Gemicilik Yönetim Kurulu Başkanı Salim Erdem kısa süre önce Kanada dolarının ABD doları karşısında değer kazanması sonucu Kanada'daki yatırımcıların iflas etmesi noktasında, Kanada'nın verdiği teşviklere dair bilgi talep etti. ARGE Danışmanlık ve Rothschild Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Yılmaz Argüden özellikle Kanadalı emeklilik fonlarının yöneticilerinin Türkiye'deki önemli alt yapı projelerini daha iyi tanımak üzere Türkiye'ye üst düzey bir seyahat düzenlenmesinin faydalı olacağını vurguladı. Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan eğitim, müteahhitlik, gemicilik, inşaat sektörlerinde Türkiye'nin çok başarılı olduğunu ifade ederek Bakanlık olarak döviz kazandırıcı hizmetlere teşvikler verdiklerini vurguladı. Türkiye'de eğitim kalitesi ve dil konusunda altyapısı sürekli gelişen 176 üniversite bulunduğuna dikkat çeken Çağlayan, uluslararası öğrenci istediklerini ifade etti. Sağlık turizmini de geliştirme istekleri bulunduğunu ifade eden Çağlayan İngiltere'deki beyaz eşya'nın %80'inin Türkiye'de üretildiğini veya Türk malı olduğunu belirtti. 2008 krizinin tüm yapıyı tersine çevirdiğini, iş yapma usullerinin değiştiğini, kapitalizmin sorgulanmaya başlandığını ve artık hızlı balığın yavaş balığı yuttuğunu dile getirdi. Müteahhitlik sektöründe Çin, Japonya, Güney Kore örneklerindeki gibi Avrasya başta olmak üzere 3.pazarlarda müteahhitlik konularında Kanada – Türk ortaklıklarını teşvik etmenin önemine değindi.

Uluslararası Ticaret Bakanı Sayın Ed Fast Türkiye'nin 25.000 olan öğrenci gönderme potansiyeline karşılık Kanada'da sadece 3000 Türk öğrenci bulunduğunu ifade etti. Bu rakamın Suudi Arabistan ve Brezilya'dan 16.000, Çin'den 80.000 öğrenci alan Kanada için az olduğunu aktardı. İngilizce veya Fransızca eğitimi almak isteyenler için en cazip seçeneğin Kanada olduğunu belirten Fast, Kanadalı eğitimcilerin Türkiye, Kuveyt gibi bölgelere yönelindiklerini dile getirdi. Gemicilik konusunda yeni sahil güvenlik stratejisi geliştirdiklerini ve Kanada'da sona eren denizcilik sektörüne ilave sahil koruma ve mevsimsel ihtiyaçlar kapsamında buz kırıcı deniz araçlarının yapımı için bir strateji geliştirdiklerini belirtti. Kore, Türkiye, Almanya gibi uzman ülkelerle denizcilik alanında işbirliği yapılacağını söyledi. Sağlık konusunda ise hükümet olarak yalnızca fonlarla ilgilendiklerini ve tedaviler konusunda bir rolleri olmadığını ifade etti. İnşaat alanında Türkiye ile Kanada'da bir diğerinde bulunmayan bazı teknik ve stratejiler bulunduğunu ve işbirliğinin her iki ülkeye de yarayacağını dile getirdi. Beyaz eşya alanındaki bazı sorunların STA ile aşılabileceğini ifade etti. Havayolu ulaşım anlaşmalarında bazı değişiklikler yapılması gerekebileceğini

kabul eden Fast, mevcut işbirliğinin Air Canada'nın istikrarını bozmayacak bir şekilde ilerlemesi gerektiğini belirtti. Genç hareketliliği anlaşmasının önemini bildiklerini ve bunu görüşmeye hazır olduklarını ifade etti. Türkiye ile Kanada'nın artık keşif tartışmalarını bitirmek üzere olduğunu dile getiren Fast, önümüzdeki yıllarda 2 milyar dolarlık hacmin genişletilmesi için uğraşacaklarını kaydetti. Bu kapsamda Kanadalı firmalarında dahil olacağı bir etkinlik planlanması önerisini yerinde buldu.

Çağlayan Türkiye'nin geliştirilmiş tercihler sisteminde kalması ricasında bulduklarını kaydederek gençlerin serbest dolaşımı konusunun Kanada tarafının hazırladığı raporda öneri olarak bulunduğunu ve bunu da gerçekleştirme talebini dile getirdi.

Kanada Dışişleri Bakanı Onuruna Resepsiyon, 19 Eylül 2013, Kanada Başkonsolosluğu, Tekfen Tower

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun konuğu olarak Türkiye'yi ziyaret eden Kanada Dışişleri Bakanı John Baird, Kanada Başkonsolosluğu tarafından düzenlenen resepsiyonda Türk işdnyası ile biraraya geldi. Resepsiyonda yaptığı konuşmada iki ülkenin stratejik yakınlaşmasında ekonomik önceliklerin ve güvenlik konularında işbirliğinin yer aldığını vurguladı. Ekonomik konulara verilen önem kapsamında Konsolosluk Başkonsolosluk olarak yetkilendirme kararını açıkladı.

Türk-Kanada İş Konseyi Kanada Temasları, 7-8 Ekim 2013, Toronto-Ottava

Ontario hükümeti Araştırma ve İnovasyon Bakanı Reza Moridi ile yapılan görüşmede bakanın Kasım başında Türkiye'ye ziyaretinde Ar-Ge konusunda sanayi ve üniversitelerdeki son gelişmeleri sunmak için bir program hazırlanması DEİK'ten talep edildi. Konunun toplantıda yer alan T.C. Toronto Başkonsolosu Ali Rıza Güney tarafından koordine edilmesi uygun görüldü. Konuk heyetin uçuşunu. THY tarafından konaklama ve diğer masrafların Türk hükümeti (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı / Ekonomi Bakanlığı) tarafından karşılanacağı, DEİK'in İstanbul için içerik ve İstanbul içi transferler açısından destek olması öngörüldü. İş Konseyi başkanat yönetim kurulunda bu bakanlığı temsilen yer alan Vitaly Paroshyn ile 23 Ekim 2013 tarihine İstanbul'da Cebit fuarına katılacak Ontario İct heyeti için işbirliği yapıldığı bilgisi paylaşıldı. Bakan tarafından Ontario ile nükleer enerji tesisi ve tesise kaynak olabilecek uranyum kaynağı desteği teklif edildi. Kanada'nın dünyanın en iyi 24 üniversitesine sahip olduğu ve bu konuda da işbirliği yapılabileceği Bakan tarafından iletildi. Özellikle sağlık sektöründe eğitim veren köklü eğitim noktaları olduğu vurgulandı. İş Konseyi Başkanı Yılmaz Argüden Türkiye'de bulunan toryumu işlemek için uygun teknolojiye sahip Candu'nun Türkiye'de iyi organize olamadığını, yeterince girişimde bulunmadığını belirtti. Yerel bir ortakla pazara girmesini önerdi. Kanada-Türkiye üniversiteler arası işbirliğinin geleceğin iki ülkede faal olacak iş insanlarını yetiştirmek için önemine dikkat çekti. Türkiye'nin girişimci karakteri ile Kanada'nın yüksek teknoloji ve kapitalinin uyumlu işbirliklerine yol açacağını ekledi. Toronto Başkonsolosu Ali Rıza Güney ise Toronto Üniversitesi'nde 21 Eylül'de Türkiye Çalışmaları açılması ile Mart 2014'de başlayacak THY Montreal uçuşlarının müjdesini verdi. Bakan iki ülke iş dünyası için hükümetlerinin yaratacağı güven ortamının önemine vurgu yaptı. Akademik personel değişimi önerdi. İş Konseyi Başkanı son dönemde sağlık turizmi konusunda kaydedilen gelişmeleri aktarınca Bakan bu konuda bir öneri mektubu istedi. Vitaly tarafından Netaş ile Mitel arasında ilk teknoloji fonu kurulma aşamasında olduğu ve Ticaret müşaviri Mehmet Tan tarafından G-20'ye 2015'de evsahibi olmasının G-20'de lider ülkeler arasında yer alan Kanada için önemine dikkat çekti.

Türk-Kanada İş Konseyi daha sonra karşıkanaat kuruluşu ev sahipliğinde yuvarlak masa toplantısına katıldı. T.C. Toronto Başkonsolosu Ali Rıza Güney ve T.C. Toronto Ticaret Müşavirleri Mehmet Tan ve Süleyman Candemir'in katıldığı toplantıda Türkiye'deki son ekonomik gelişmeler paylaşıldı. İki ülke STA sürecinde Kanada iş dünyasının lobi gücünden faydalanılmasının önemine değinildi. Karşıkanaat CTBC Başkanı Scott Herr, etkinliğe sponsor olan Kanada Uluslararası Ticaretten Sorumlu Eski Devlet Bakanı **Gar Knutson**'un Hukuk Bürosunun partneri olan Jeffery Graham'a etkinliğe sponsor olduğu için teşekkür etti. Ayrıca toplantıya katılan Atlantic Council Yönetim Kurulunda yer alan Jeffrey D.Steiner'in da CTBC'ye üye olması önerildi.

Heyet daha sonra Ontario hükümetinin en eski milletvekili ve Ontario Ticaret ve Yatırım Konseyi Başkanı Monte Kwinter'ı ziyaret etti. Liberal parti üyesi olan Kwinter 1986 yılında Bursa'da Bombardier heyetinde metro projesi için teklife destek olmak için bulunduğunu aktardı. İkinci ziyaretinin ise turistik amaçla Kapadokya'ya olduğunu ekledi. Başkanlığını yürüttüğü Ticaret ve Yatırım Konseyi'nin üst düzey CEO'ların üyesi olduğu bir yapı olduğunu aktardı. Yılda 4 kez toplanan bu yönetim kurulunun bir toplantısında "Türkiye" başlıklı bir sunum yapılmasını Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr.Argüden önerdi. Kwinter konuyu değerlendirip bilgi vereceğini ekledi.

Heyet daha sonra T.C. Toronto Başkonsolosu Ali Rıza Güney'i makamında ziyaret etti ve Başkonsolosluğa heyetle görüşmek üzere davet edilen Brampton Ticaret Odası Başkanı Steve Sheil ile görüşme gerçekleştirdi. Toronto'ya yakın Kanada'nın 9.büyük şehri olan Brampton'da 1000 kadar firmayı temsil eden bu odanın daha önce Pakistan ve Çin ile İşbirliği Mutabakat Zaptı imzaladığını belirten Sheil, benzer bir anlaşmayı Türkiye ile imzalayabileceğini ilettili. Tel-kablo, gıda, lojistik, sağlık, enerji, telekom konularında faal firmaları olan bu odanın yazılım ve ilaç üretim tesislerine de yakın olduğu belirtildi. Türkiye'ye bir ticaret heyeti ile gelmek üzere davet edilen Brampton Ticaret Odası'nın Türkiye'de bir şehir-oda ile eşleştirilmesi öngörüldü. Buna ilave 23 Ekim 2013 tarihinde geleneksel oda toplantısında Türkiye odaklı sunum yapmak fikrini açıklayan Steve Sheil'a hem Başkonsolosluk hem İş Konseyi olarak konuşmacı katkısı sağlanması kabul edildi.

Türk-Kanada İş Konseyi ertesi sabah Ottawa'da bir dizi temas gerçekleştirdi. İlk görüşme 2014 yılı ilk çeyreğinde Türkiye'ye bir heyetle ziyaret etmeyi düşündüğünü iletken ve enerji sektörü ağırlıklı olan Alberta eyaletinin Ottawa temsilcisi Alan Ross ile gerçekleşti. Türkiye'deki nükleer enerji projelerine Kanada'nın yeterli ilgiyi göstermediği İş Konseyi Başkanı Dr.Argüden tarafından aktarılan Alan Ross'a İş Konseyi'nin karşıkanaatı CTBC'de Alberta hükümetinin ve Alberta'nın enerji firmalarının yer alması önerildi. Toplantıya katılan CTBC üyesi Mike Ward tarafından 21-25 Ekim'de Calgary'de Dünya Petrol Konferansına T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Murat Mercan'ın katılımı aktarıldı ve T.C. Ottawa Büyükelçiliği 2.Katibi Serkan Özdemir tarafından teyit edildi. Bu toplantının devamının 2014 yılında Türkiye'de planlandığı bilgisi aktarıldı. DEİK Bölge Koordinatörü Aslı Özelli tarafından Enerji İş Konseyi tanıtıldı ve enerji konusunda yüksek öğrenimde tecrübeli olan Alberta'nın bu konuda Türkiye'deki vakıf üniversiteleri ile işbirliği yapabileceği önerisi aktarıldı.

Heyet daha sonra Kanada'nın en başarılı 25 kadını arasında sayılan ve Kanada bürokrasisinin en üst isimleri arasında yer alan Hazine Müsteşarı Yaprak Baltacıoğlu ile görüşme gerçekleştirdi. İş Konseyinin karşıkanaadının güçlendirilmesi konusunda Dışişleri Bakanı Baird'in katıldığı DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi desteği ile İstanbul Kanada Başkonsolosluğunda gerçekleşen resepsiyonda Bakan tarafından kendisi ile görüşülmesi önerilen Yaprak Baltacıoğlu ile görüşmede kendisi networkünde olası isimleri tespit edip DEİK'e iletileceğini, ilk etapta bilyonerler arasında yer alan Mitel adlı bilişim firmasının sahibi Terry Matthews ile görüşülmesini önerdi. John Manley'nin yardımcısına kendisinin mentörlük yaptığını belirterek bu konuda destek olacağını ifade etti. Eğitim konusunda iyi bir networke sahip Denise Amyot ile irtibata geçilmesini önerdi.

Bu görüşme sonrasında heyet, CTBC üyesi Mike Ward ile birlikte seçkin iş dünyası ve politikacıların üyesi olduğu Rideau Club'da Kanada-Arab İş Konseyi Başkanı Hugh O'Donnell'in konuğu oldu. Kanada-Arab İş Konseyi'nin Direktörlüğünden Kanada-Türk İş Konseyi Direktörlüğüne geçen Dalal Zayouna'nın girişimi ile gerçekleşen bu çalışma yemeğinde, Irak'a bir heyet düzenlemeyi planlayan Kanada-Arab İş Konseyi'nin Türkiye'de de bir toplantıda Türk iş dünyası ile biraraya gelme fikri olumlu karşılandı ve DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi olarak bu etkinliğe ev sahibi olunması uygun görüldü. Kanada-Arab İş Konseyi'nin yapısının Kanada-Türk İş Konseyi tarafından örnek alınabileceği tespit edildi. Kanada-Arab İş Konseyi'nin her yıl Mart ayında Ottawa'da düzenlediği İş Forumu'na bu yıl Canadian Council of Chief Executives Başkanı John Manley, Türkiye – Kanada ilişkileri için önemli tavsiyeler açıklayan Senato raporunun hazırlanmasına başkanlık eden Kanada Muhafazakar Partinin Saskatchewan Senatörü Raynell Andreychuk gibi önemli isimlerin katıldığı tespit edildi. 2014 Kanada Arab İş Forumu'na Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr.Yılmaz Argüden'in konuşma yapması Kanada tarafından önerildi. Hugh O'Donnell'in şirketi MMM tarafından TAV'ın İzmir Adnan Menderes Havalimanı projesinin bir bölümünün dizayn edildiği ve Arap ülkelerinde birçok mühendislik ve alt yapı projelerinde görev aldığı tespit edildi.

Heyet daha sonra Dışişleri Bakanlığı ve Uluslararası Ticaret Bakanlığı binasında görüşmelere geçti. Uluslararası Ticaret Bakanı Ed Fast'ın Türkiye ziyareti sırasında eşlik eden Danışmanı Fion Anastasides ile yapılan görüşmede bakanın bir sonraki Türkiye ziyaretinde iş heyetinin eşlik etmesinin öngörüldüğü ve bu konuda bir öneri mektubunun kendisine iletilmesinde yarar gördüğünü belirtti. Buna ilave Kasım sonunda UIP tarafından Cumhurbaşkanı himayesinde yapılacak konferansa davet edilen Ed Fast yerine katılımın takibi ve JETCO konusunda gelinen son durum hakkında bilgi vereceğini ekledi.

Dışişleri Bakanı John Baird'ın siyasi başdanışmanı Shuvaloy Majumdar ile toplantıda bakanın tavsiyesi kapsamında Yaprak Baltacıoğlu ile yararlı bir görüşme gerçekleştirme imkanı bulunduğu iletildi. Sağlık turizmi konusunda Türkiye'deki gelişmelerden bahsedildiğinde bu konuda ekonomik fayda olmasına karşın sosyal devlet anlayışı nedeniyle bu konuda yurtdışında hizmet konusunda bir direnç olduğu Majumdar tarafından iletildi. Buna ilave farklı sağlık politikalar izleyen Quebec ve Alberta eyaletlerinin bu konuya daha olumlu bakabileceği belirtildi. Kanada Uluslararası Madencilik Sanayileri Enstitüsü olarak kamu yönetimi eğitimi verdiklerini ve eğitim sektöründe bu konuda bir çalışma yapılabileceği yönünde Majumdar tarafından öneri sunuldu.

Heyet aynı gün akşam uçak ile Ottawa'dan Toronto'ya geçerek başka bir heyetle birlikte olduğu için İş Konseyi ile daha önce görüşmesi gerçekleşmeyen ve o akşam Toronto'da bulunan T.C.Ottava Büyükelçisi Tuncay Babalı ile görüşme yapmak üzere akşam yemeğine geçti. Büyükelçi'ye tüm temaslara ilişkin bilgi aktaran İş Konseyi Başkanı Dr.Argüden, Büyükelçi'den karşılıklı güçlendirilmesi için yerinde takip desteği istedi. Uluslararası Ticaret Bakan Yardımcısı Simon Kennedy'nin olası İstanbul ziyaretinde 21-22 Kasım 2013 tarihinde İş Konseyi'nin Yıllık Ortak Toplantısı'nın yapılması fikri benimsendi. Büyükelçi Babalı, Saskatchewan ve Manitoba'ya delegasyon düzenlenmesini istedi. Linyit kömürü için Batman ve çevresi için Saskatchewan know how'ının kullanılabilirliğini ekledi. Dünya çapında öneme sahip madencilik etkinliği olan PDAC 2014'e Türkiye'nin bir stand ile katılmasını arzu ettiğini aktardı. Bombardier'in yerel uçak üretimine ilave raylı sistemlere ilgi gösterdiklerini Büyükelçi belirtti. THY tarafından Montreal'e uçuşunun Mart 2014'de T.C.Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım'la olmasını beklediğini, ayrıca T.C. Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan ve Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın farklı vesilelerle Kanada'ya ziyaretini planladıklarını aktardı. Vancouver ve Montreal'da konsolosluk açılmasının planlandığını ve Ottawa'daki büyükelçiliğin stratejik öneme sahip bir noktada yapımı için çalışmalar yapıldığını ekledi.

Kanada ICT ile İkili Görüşmeler, 23 Ekim 2013

DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi işbirliğiyle, Ontario Ticaret, Ekonomi Geliştirme ve İnovasyon Bakanlığı, ve İstanbul Kanada Konsoloslugu tarafından 23 Ekim 2013 Çarşamba günü, 18:00-20:30 saatleri arasında, İstanbul Hilton Oteli'nde Kanadalı ICT şirket yetkilileri katılımıyla bir resepsiyon gerçekleştirildi. Resepsiyona, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Yılmaz Argüden, Bölge Koordinatörü Aslı Özelli, International Trade Branch Doğu ve Güney Doğu Avrupa Bölge Direktörü Vitaly Paroshyn, ve bilim-teknoloji alanında iş yürüten Türk iş adamları katıldılar. Kanada Dışişleri Bakanlığı, Yenilik Bilim ve Teknoloji Departmanı Başkan Vekili Rene Wassill'in yaptığı hoşgeldiniz konuşmasında, Türkiye'de bulunmaktan ve ülkede üç yıl boyunca görev alacak olmasından dolayı büyük sevinç duyduğunu dile getirdi. Ayrıca, Kanada ve Türkiye ilişkilerini geliştirmek adına elinden geleni yapacağını ekledi. Resepsiyon, irtibatla kalınması niyetiyle son buldu.

Kanada - Türkiye Dostluk Grubu Heyeti üyesi Russ Hiebert ve Kanada Parlamentosu Milletvekili Joe Daniel ile Çalışma Kahvaltısı, 16 Kasım 2013

Toplantıya, milletvekillerinin yanı sıra, AKP Manisa Milletvekili Recai Berber katılım sağladı. Katılımcılara Türkiye'nin enerji, madencilik, turizm, bankacılık sektörleri ve yatırım alanları hakkında bilgi verildi. Yakın tarihte imzalanan Kanada-Avrupa Birliği Serbest Ticaret Anlaşmasının ardından, Kanada-Türkiye arasında imzalanması gündemde olan STA müzakerelerinin önümüzdeki dönemde ağırlık kazanacağı bildirildi.

T.C.Ottava Büyükelçisi Tuncay Babalı ve Kanada Büyükelçisi John T. Holmes ile Çalışma Yemeği, 21 Ocak 2014, Sans Restaurant

DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi tarafından, bu sene 6.sı gerçekleşen Büyükelçiler Konferansı kapsamında, T.C. Ottawa Büyükelçisi Tuncay Babalı ve Kanada Türkiye Büyükelçisi John Holmes'ün yanı sıra, Kanada ile iş yapan firma temsilcileriyle kısıtlı katılımlı bir toplantı gerçekleştirildi.

Toplantıda, katılımcıların kendilerini tanıtmalarının ardından Büyükelçi Babalı, G-8 üyesi Kanada ve G-20 üyesi Türkiye'nin enerji, tarım, teknoloji, altyapı, sağlık turizmi alanlarındaki potansiyel işbirliğine dikkat çekildi. Büyükelçi Babalı, Dışişleri Bakanı John Baird'ın çabası ile iki ülke arası Dışişleri Bakanı düzeyinde ziyaretin gerçekleştiğini ve Türkiye için önem arz eden Attila Altıkat'ın anıtının açılışının yapıldığını belirtti. İki ülke ekonomik ilişkileri için önem arz eden anlaşmaların, mekanizmaların ve THY Montréal uçuşunun gerçekleşmesi için çaba sarf ettiklerini aktardı. Türkiye açısından ekonomik işbirliği konularına dikkat çeken Senato raporu, haftada 9'a ulaşan uçuş frekansı, Türk öğrenciler için farklı bir ücret politikasını hedefleyen iki ülke arasında eğitim çalışma komitesini bu çalışmaların bir çıktısı olarak değerlendirebileceğimizi aktardı. Kanada ile Türkiye arasında imzalanması için çalışmalar yürütülen Serbest Ticaret Anlaşması'nın imza sürecinin Kanada Parlamentosu tarafının onayını müteakip başlamasının öngörüldüğü ve konunun 2014 ilk çeyreğinde somutlaşması beklediği belirtildi.

Büyükelçi Holmes ise Türkiye'ye Kanada Uluslararası Ticaret Bakanı Ed Fast'ın 26 Ağustos 2013'te yaptığı ziyaret ve Kanada Dışişleri Bakanı John Baird'ın 11 Eylül 2013 Türkiye ziyareti gibi üst düzey temsil önemine vurgu yapıldı. Büyükelçi John Holmes tarafından, dünya ekonomileri arasında gittikçe büyüyen Türkiye'nin Kanada için oldukça önemli olduğu ve öncelik teşkil ettiği iletildi. Türkiye'nin Kanada için büyük bir ekonomik avantaj sağlayacağı belirtildi. Ayrıca, Kanada tarafından 2013 yılında açıklanan öncelikli stratejik partnerler arasında yer alan Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgede rolünün büyük olduğu; bu bağlamda, Kanada için önümüzdeki aylarda gelişmeler

olmasının öngörüldüğü iletildi. Büyükelçi Holmes, Büyükelçi Babalı'nın özellikle iki ülke Stratejik İşbirliği Anlaşmasının önerilmesinin takdir edilmesi gereken önemli bir girişim olduğu belirtildi.

Büyükelçi Holmes konuşmasının ardından, DEİK Bölge Koordinatörü Aslı Özelli tarafından, Kanada İş Konseyi'nin 2014 yılı faaliyetleri hakkında bilgi paylaşıldı. 28 Ocak 2014 Salı günü Kamu-Özel Sektör Ortaklığı konulu Kanada Başkonsolosluğu işbirliğinde gerçekleşen toplantı, 17 Şubat 2014 Salı günü Toronto Üniversitesi Rotman Commerce akademik heyeti ve Kanada Arab İş Konseyi ile toplantının planlandığını paylaşıldı. 4 Haziran 2014 tarihinde T.C. Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekçi'nin katılımıyla Türk-Kanada İş Konseyi Ortak Toplantısı'nın Kanada yapılmasının planladığı ve 3 Haziran THY Montréal uçuşu akabinde gerçekleşeceği iletildi. DEİK Enerji İş Konseyi Başkanı Süreyya Yücel Özden tarafından, Kanada'da enerji odaklı bir çalışma için alt yapı oluşturmak üzere iki ülke enerji sektöründeki gelişmeler katılımcılara bilgi aktarıldı.

Büyükelçi Babalı tarafından Parlamentolararası Dostluk Grubu heyetinin Kanada ziyaretinin olumlu geçtiği, Nisan 2014'te Türk işadamları heyetinin Kanada'da temaslarının öngörüldüğü, 3 Haziran Montreal uçuşu vesilesi ile 4 Haziran'da Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekçi'nin katılımıyla Türk-Kanada İş Konseyi Toplantısının planlandığını, Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın da Kanada'ya 2014 yılında ziyaretinin öngörüldüğünü iletildi. Buna ilave Dışişleri Bakanı Baird'in İstanbul ziyareti sırasında görüştüğü Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Kanada Genel Valisi David Johnston'ı Türkiye'ye davet ettiği ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde Türkiye'yi ziyareti öngördüğünü iletildi. Sözkonusu çalışma yemeği, büyükelçilere hediye takdimi ile son buldu. Bu etkinliğin her yıl düzenlenen Büyükelçiler Konferansı kapsamında yapılması kararlaştırıldı. Benzer bir modelin Büyükelçi Holmes'ün Kanada ziyareti sırasında karşıkant CTBC tarafından da Kanadalı firmaların katılımıyla yapılabileceği eklendi.

Kanada-Arap İş Konseyi ile Toplantı, 17 Şubat, TOBB Plaza

Kanada-Arap İş Konseyi ile toplantı, 17 Şubat 2014 tarihinde, TOBB Plaza binasında, Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden'nin ev sahipliği ile gerçekleştirilmiştir. Toplantıya Kanada Başkonsolosu John T. Holmes, Kanada-Arap İş Konseyinden Sandra LeBlanc, Türk-Kanada İş Konseyi Başkan Yardımcısı Ali Tamer Bozoklar, Ekonomi Bakanlığında Atilla Bastırmacı, DEİK Yönetim Kurulu Üyesi ve DEİK/Türk-Ortadoğu İş Konseyleri Koordinatör Başkanı Mehmet Habbab'ın yanı sıra; Kanada Konsolosu ve Ticaret Müşaviri Rene Wassil, Kanada Ticaret Müşaviri Shawn Steil, DEİK bünyesinden Suzan Caillau, Aslı Özelli, ve Merih Kepez katılım sağladı. Kanada Başkonsolosu John T. Holmes toplantıdaki konuşmasında Kanada'nın Türkiye ile ilişkisi açısından görevlerini yerine getirdiğini belirtti. Bu bağlamda, bakan ziyaretleri, daha fazla direkt uçuşlar, ve İstanbul'daki Konsolosluk Başkonsolosluğa yükselttirilmesi, görevlerin yerine getirilmesinin örnekleri olarak belirtti. Holmes, Kanada Türkiye'yi Afrika, Ortadoğu ve Kafkaslara bir geçit olarak gördüğünü söyledi. Kanada-Arap İş Konseyinden Sandra LeBlanc konuşmasında Kanada-Arap İş Konseyi ile ilgili bilgiler verdi. Söz konusu İş Konseyinin yaklaşık 30 yıldır faaliyet gösterdiğini belirten LeBlanc, Kanada'nın doğusundan batısına uzanan yaklaşık 100 sanayi firmanın İş Konseyine üye olduğunu söyledi. LeBlanc, Kanada-Arap İş Konseyinin Tunus ve Mısır Odaları ile birlikte anlaşmaları olduğunu belirtti. LeBlanc, Kanada-Arap İş Konseyi olarak Türkiye ve Kuzey Irak'ın arasında güçlü bir bağ olduğunu bildiklerini söyledi. Ayrıca, İş Konseyi olarak ilişki kurma açısından çok açık olduklarını belirtti. Mehmet Habbab konuşmasında Kanada ve Türkiye'nin jeopolitik ve ekonomik işbirliği ile birbirine yakınlaştığını belirtti. Habbab, Kanada şirketlerinin, Türk firmaları ile daha yakın bir ortaklık kumruları açısından Türkiye'de ofis açmaları için çağrıda bulundu. Ekonomi Bakanlığında Atilla Bastırmacı konuşmasında devletin Kanada ile ticareti geliştirmek için bir takım adımlar attığını belirtti. Bastırmacı, Kanada ve Türkiye'nin STA görüşmelerine başlaması ve JETCO'un gelişmesini istediklerini söyledi. Son olarak, Bastırmacı Ekonomi Bakanının Kanada'ya bir ziyaret gerçekleştirmesini öngördüklerini belirtti.

Rotman Commerce Öğrenci Heyeti İle Çalışma Kahvaltısı, 17 Şubat 2014, TOBB Plaza

Rotman Commerce Öğrenci Heyeti ile toplantı, 17 Şubat 2014 tarihinde, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden'nin ev sahipliği ile TOBB Plaza binasında gerçekleşti. Kanada Başkonsolosu John T. Holmes ve Ekonomi Bakanlığında Atilla Bastırmacı katılım sağladı. Dr. Yılmaz Argüden konuşmasında öğrencilere Türkiye'nin ekonomisi ve kültürü ile ilgili bilgi verdi. Öğrencilerin sorularını cevaplayan Argüden, Kanadalı yöneticilerin Türkiye'ye gelmesi ve öğrencileri Türkiye'de zaman geçirmesi, bu iki ülke arasındaki bağları güçlendirme açısından yardımcı olacağını söyledi. Argüden, Türkiye'nin daha fazla enerji yatırımlara ihtiyaç olduğunu belirtti. Atilla Bastırmacı toplantıda bir soru üzerine Türkiye'de teknoloji gelişiminin yabancı yatırımlarla ilerleyebileceğini belirtti.

Sir Terry Matthews ile Toplantı, 18 Mart 2014, Bahçeşehir Üniversitesi

DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi tarafından, Kanada Teknoloji Fonu Wesley Clover'ın Kurucusu ve Yönetim Kurulu Başkanı Sir Terry Matthews ile çalışma kahvaltısı, 18 Mart 2014 tarihinde, Türk-Kanada İş Konseyi Başkanı Dr. Yılmaz Argüden'in ev sahipliğinde Bahçeşehir Üniversitesinde gerçekleştirildi. Toplantıya Netaş Genel Müdürü Müjdat Altay, Bahçeşehir Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şenay Yalçın, Kanada İstanbul Başkonsolosu Shawn Steil, TBMM Türkiye-Kanada Parlamentolararası Dostluk Grubu Üyesi İstanbul Milletvekili Kadir Gökmen Ögüt, Bahçeşehir Üniversitesi Eski Rektörü Prof. Dr. Yılmaz Esmer, Bahçeşehir Üniversitesi Mtevelli Heyeti Başkanı Enver Yücel, Bahçeşehir Üniversitesi Genel Sekreteri Ziya Alpaya, Bahçeşehir Üniversitesi Mtevelli Heyet Üyesi Coşkun İnce, Bahçeşehir Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Talat Çiftçi, Bahçeşehir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Necip Çakır, TRPE Yönetici Ortağı Mehmet Yazıcı, Arkan Ergin A.Ş. Yönetici Ortağı Doğan Taşkent, DEİK/Türk-Kanada İş Konseyi Başkan Vekili Banu Tesal, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Ela Ünler Öz, Bahçeşehir Üniversitesi CO-OP Direktörü Ömer Yücel, Bahçeşehir Üniversitesi CO-OP Uluslararası Direktörü Zeynep Yener, DEİK'ten Aslı Özelli ve Merih Kepez katılım

sağladı. Terry Matthews konuşmasında Türkiye'yle ilk 1968 yılında tanıştığını ve çok olumlu izlenimler aldığını ifade etti. Matthews genç insanların kendi şirketlerini kurduğunu zaman çok daha çalışkan ve verimli olduklarını belirtti Matthews Netaş'la beraber Netaş-Wesley Clover Fonunu Türkiye'deki genç girişimcilere destek amaçlı kurduklarını belirtti. Matthews Wesley Clover'ın Türkiye'deki yatırımlarının başarılı olması için Netaş'la beraber çalışmaya devam edeceklerini söyledi. Netaş Genel Müdürü Müjdat Altay konuşmasında Wesley Clover'la ortaklıklarının devam etmesini diledi. İstanbul Milletvekili Kadir Gökmen Öğüt konuşmasında Kanada ve Türkiye arasında son yıllarda ciddi ekonomik ilişkilerin kurulduğunu belirtti. Sn. Öğüt Türkiye'den Kanada'ya direkt uçuşların ticaret açısından çok önemli olduğunu söyledi. İstanbul Başkonsolosu Shawn Steil Türkiye ve Kanada arasındaki ilişki de ciddi anlamda ilerlemeler olduğunu ifade etti.

Kanada-Ontario-Brampton Şehri ile Toplantı, 21 Mart 2014, TOBB Plaza

Türk-Kanada İş Konseyi Başkan Yardımcısı Tamer Bozoklar başkanlığında Brampton Şehri Kalkınma ve Turizm Direktörü Sohail Saheed, Brampton Ticaret Odası Uluslararası İlişkiler Direktörü Badar Shamin'in konuk olduğu toplantıya Kocaeli Sanayi Odası Genel Sekreter Yardımcısı Egemen Mert, DEİK Kurucu kuruluşu İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası uzmanı Eren Kıcık, ABİGEM Doğu Marmara Özel Proje Asistanı Yelda Kanpara, Deva Lisans Direktörü Mehmet Emin Dayıoğlu'nun katılımı ile gerçekleşti.

Brampton Türkiye'yi odaklandıkları pazarlar arasına aldığını toplantıda açıkladı. İl yönetiminin ekonomik açıdan kümelenme açısından Kuzey Amerika'da Teknoloji ve Gıda açısından Kalifornia'nın ardından ikinci olma hedeflediğini ilettiler. Toronto'ya yakın olan Brampton'ın uluslararası havaalanına yakın olması ve il bazında Kanada'da Vancouver'dan sonra 9. olmasının yanısıra Türk firmalarına Ar-Ge konusunda uzun vadeli fonlarla destek olunabileceği aktarıldı.

Laval Üniversitesi Heyeti ile Toplantı, 12 Mayıs 2014, Kanada Başkonsolosluğu

Quebec eyaletinden Laval Üniversitesi öğrenci heyetine Türkiye hakkında verilen brifing'e DEİK adına Bölge Koordinatörü Aslı Özelli katılım sağladı. Heyette yer alan öğrenciler farklı şirketlerin sponsorluğunda Türkiye'ye gelerek söz konusu firmalara pazar araştırması ve olası partner tespiti için çalışmalarda bulunacaklarını ve bu kapsamda 30 Mayıs'a kadar Türkiye'de bulunacaklarını ilettiler. Kanada Başkonsolosu Shawn Steil ve Ticaret Müşaviri Rene Wassill'in sunumlarından sonra DEİK Türkiye filmi gösterildi. Filmin ardında Aslı Özelli tarafından Türk-Kanada İş Konseyi ve Sektörel İş Konseylerine dair bilgiler paylaşıldı. Daha sonra heyette yer alan öğrencilere ikili görüşmeleri ve randevuları temin etme konusunda destek olundu.

III. Yatırımlar

Yatırım Merkezi Olarak Kanada

Güçlü ve istikrarlı ekonomisi, rekabetçi yatırım ortamı, gelişmiş araştırma ve geliştirme altyapısı ile beraber nitelikli işgücünün varlığı Kanada'yı yabancı yatırımlar için cazip bir ülke haline getirmiştir. Bu özellikleri ile imalattan bilgi ve iletişim teknolojilerine, gıda işlemeden yenilenebilir enerjiye kadar pek çok sektörde dünyanın önde gelen firmaları Kanada'da yatırım yapmaktadır. Ülke G7 ülkeleri arasında önümüzdeki 5 yıllık dönemde yatırım yapmak için en elverişli ülke olarak gösterilmektedir.

Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Ülkeler itibarıyla ele alındığında Kanada'da en fazla yatırım yapan ülke toplam yatırımların yarısından fazlasını oluşturan ABD'dir. Bu ülkeyi Hollanda, İngiltere, Lüksemburg, İsviçre, Japonya ve Brezilya takip etmektedir.

Kanada'nın yurtdışındaki yatırımlarının da %40'ı ABD'dedir.

Tablo: Kanada'nın Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri (Milyon Dolar, yıl sonu)

	2010	2011	2012
Kanada'daki DYY stoku	592.406	599.326	633.915
Kanada'nın yurtdışı DYY stoku	637.285	674.622	711.621

Kaynak: Foreign Affairs, Trade and Development Canada (www.international.gc.ca)

Kanada'daki Doğrudan Yabancı Yatırım Stoku (milyon dolar)

Kaynak: Foreign Affairs, Trade and Development Canada, 2013 (www.international.gc.ca)

Ülke/Bölge	2008	2009	2010	2011	2012	Sıra	% pay
Tüm Ülkeler	550.539	573.901	592.406	599.326	633.915		100,0%
Avrupa Birliği (AB)	157.091	158.147	150.401	160.668	na		
NAFTA	292.649	299.429	317.937	311.004	na		
ANDEAN	10	8	x	x	na		
APEC	328.648	347.306	367.442	377.141	na		
ASEAN	446	468	248	1.631	na		
CARICOM	1.308	1.284	1.486	1.754	na		
EFTA	x	26.253	x	x	na		
FTAA	308.562	313.780	337.055	346.160	na		
GCC6	x	x	x	x	na		
MERCOSUR	14.516	13.206	17.297	18.661	na		
Gelişmekte Olan Ülkeler	7.590	7.573	5.709	5.742	na		
Kuzey Amerika	297.590	304.519	323.373	315.841	331.575		52,3%
Bahamas	312	239	214	76	76	31	0,0%
Barbados	646	728	816	454	842	23	0,1%
Bermuda	2.075	2.241	x	2.353	2.157	18	0,3%
British Virgin Islands	349	316	455	247	243	28	0,0%
Cayman Adaları	x	x	x	1.700	1.741	21	0,3%
ABD	292.364	299.260	317.746	310.883	326.527	1	51,5%
Orta ve Güney Amerika	14.955	13.303	17.421	14.603	15.707		2,5%
Brezilya	14.492	13.177	17.261	14.527	15.810	7	2,5%
Şili	x	x	x	x	7	36	0,0%
Kolombiya	3	1	1	x	1	39	0,0%
Avrupa	180.877	186.059	181.534	195.094	212.101		33,5%
Avusturya	582	421	534	504	520	26	0,1%
Belçika	3.774	4.057	4.011	4.605	4.683	14	0,7%
Kıbrıs	x	x	x	500	514	27	0,1%

Danimarka	739	707	540	571	575	25	0,1%
Finlandiya	1.850	1.181	1.224	1.756	1.753	20	0,3%
Fransa	16.655	17.629	17.372	13.221	14.843	8	2,3%
Almanya	12.454	9.371	8.161	11.014	11.735	10	1,9%
İrlanda	1.099	2.227	2.054	2.615	2.508	16	0,4%
İtalya	972	1.006	1.201	1.134	1.213	22	0,2%
Lihtenştayn	188	216	174	25	34	33	0,0%
Lüksemburg	9.379	13.944	20.876	22.192	24.642	4	3,9%
Hollanda	56.100	56.253	53.620	59.882	61.448	2	9,7%
Norveç	2.552	2.772	2.528	2.504	2.348	17	0,4%
İspanya	58	1.061	1.597	x	x	na	na
İsveç	2.262	2.355	2.400	1.925	1.938	19	0,3%
İsviçre	20.268	23.463	19.652	20.288	21.398	5	3,4%
Türkiye	x	na	na	x	x	na	na
Birleşik Krallık	49.551	47.062	42.379	47.253	54.558	3	8,6%
Afrika	3.117	2.436	2.864	2.941	3.666		0,6%
Asya	54.001	67.584	67.215	70.847	70.865		11,2%
Avustralya	5.167	5.151	5.786	5.528	5.634	13	0,9%
Hindistan	6.514	6.217	4.364	3.730	3.728	15	0,6%
Endonezya	x	n.a.	n.a.	x	2	38	0,0%
Japonya	12.411	14.524	12.659	15.424	17.486	6	2,8%
Malezya	64	62	17	30	37	32	0,0%
Yeni Zelanda	43	41	15	x	99	29	0,0%
Çin	5.665	12.220	12.112	11.511	12.037	9	1,9%
Singapur	226	251	91	646	596	24	0,1%
Güney Kore	1.425	3.790	5.075	5.633	5.826	11	0,9%
Tayland	3	3	6	4	4	37	0,0%
Tayvan	95	120	131	82	86	30	0,0%
BAE	x	9.087	8.905	x	5.730	12	0,9%

Sektörler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Sektörler itibarıyla yabancı yatırımlara bakıldığında madencilik, petrol ve doğal gaz çıkarma sektörleriyle, imalat ve finans sektörlerinin en fazla yabancı yatırım çeken alanlar olarak öne çıktığı görülmektedir. İmalat sanayi içinde yabancı yatırımlar en fazla petrol, birincil metaller, kimyasal ürünler, ulaştırma araçları, gıda, içecek, tütün ve kağıt ürünleri imalatı sektörlerine yönelmiştir. Kanada'nın yurt dışı yatırımlarında da yine madencilik, petrol ve doğal gaz çıkarma sektörleriyle, imalat, finans ve şirket yönetimi sektörlerinin başı çektiği görülmektedir.

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Kanada'da şirket kuruluşu oldukça basite indirgenmiş durumdadır. Kanada içinde ya da Kanada dışında ikamet edenler, şahsen ya da internet aracılığıyla şirketlerini kurabilmektedirler. Kanada'da ikamet edenler ikamet adresi göstermek durumundadırlar. Kanada dışında ikamet edenler ise durumlarını kuruluş belgelerinde belirtmek zorundadırlar.

Ülkede şirket kurmak isteyen ve Kanada vatandaşı olmayan yabancı yatırımcılar, Kanada Yatırım Kanunu hükümlerine tabidir. Bu çerçevede öncelikle hükümet ile bağlantıya geçerek bildirimde bulunmak ya da gözden geçirme başvurusu yapmak gerekmektedir.

Şirket kurma hükümleri federal ve yerel kanunlara tabi olabilmektedir. Eğer tek bir bölgede faaliyet gösterecek şirket kuruluyorsa o zaman o bölgenin yerel kanunları geçerli olmaktadır. Eğer şirket Kanada'nın birkaç eyaletinde birden faaliyet gösterecekse federal hükümlere tabi olacaktır. Ayrıca bankalar gibi bazı iş kollarında sektör spesifik hükümler uygulanmaktadır.

Ülkede şube açmak ise iki şekilde olabilmektedir. Eğer şube sadece bir şehirde faaliyet gösterecekse şubenin ve şube isminin yerel tescil bürolarında tescil ettirilmesi gerekmektedir. Birden fazla bölgede, ya da eyalette, ya da ülke çapında faaliyet gösterecek şubeler ise eyalet ya da bölge tescili yaptırılmalıdır. Bir yabancı şirketin Kanada şirketler hukukuna tabi olan şubeleri ülkede aynen Kanadalı şirketler gibi hak ve yükümlülüklerle tabi olmaktadır. Aynı durum irtibat büroları için de geçerlidir.

Şubeler, Kanada içinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerden doğan borç ve yükümlülüklerden sadece kendi başlarına sorumlu olmakta, şubenin bağlı olduğu yabancı şirket etkilenmemektedir.

Ülkede joint venture için özel bir yasal düzenleme mevcut değildir. Bu tarz faaliyetler sadece taraflar arasında yapılan sözleşmelerle düzenlenmektedir. Yapılacak joint venture sözleşmesi, işbirliği ya da ortak faaliyetlerin sınırlarını kesin olarak belirlemeli, tarafların katkısını, karların paylaşımını ve yönetim biçimini ortaya koymalıdır.

Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Ülkede yabancı yatırımlara doğrudan sağlanan bir vergi avantajı ya da muafiyeti bulunmamakla beraber uygulanan vergi oranları diğer G7 ülkelerine göre daha düşüktür.

Diğer taraftan ülkenin İhracat Geliştirme Ajansı (Export Development Corporation-EDC) Kanadalı ihracatçılara ve yabancı yatırımcılara ticaretle ilgili finansman ve risk yönetim hizmetleri sağlamaktadır. Ayrıca ülkede kurulmuş şirketlerin desteklenmesi amacıyla "Bilimsel Araştırma ve Deneysel Gelişim Programı", "Endüstriyel Araştırma Destek Programı" gibi çeşitli destek programları uygulanmaktadır. Kanada yatırım ortamı ve devlet yardımları eyaletten eyalete farklılık gösterebilmektedir. Yatırımın büyüklüğüne göre ya da yer aldığı sektöre göre faydalanılacak devlet yardımı farklılık arz etmektedir. Büyük çaplı yatırımlar için, Başbakanlığa bağlı olarak çalışan yatırım kurumu (www.investincanada.gc.ca) ile temas kurulmak suretiyle yatırımın her safhasında bürokratik ya da ekonomik yardımlardan faydalanmak mümkündür.

Şirket Birleşmeleri ve Marka Satınalmalar

Doğrudan Yabancı Yatırımlar, yerli bir firmanın diğer bir ülkede yeni şirket kurmasından (greenfield investments), diğer ülkede yerleşik bir şirket ile birleşmesine (mergers) veya o ülkede yerleşik bir şirkette kontrol sağlayacak miktarda hisse satın almasına (acquisitions) kadar uzanmaktadır. Dünyadaki DYY'nin önemli bir kısmı sınır ötesi şirket birleşmeleri veya satın almalar şeklinde gerçekleşmekte olup, bu durum Kanada için de geçerliliğini korumaktadır.

Kanada'nın yurt dışında gerçekleştirdiği satın alma ve birleşmelerin hacim olarak yaklaşık yarısı Kuzey Amerika'dadır. Kanada içinde gerçekleşen satın alma ve birleşmelerin ise yine yarıdan fazlası Kuzey Amerika kaynaklıdır. Kanada'daki satın alma ve birleşmelerin güncel olarak <http://www.crosbieco.com/ma/index.html> adresinden takip edilmesi mümkündür.

Kanada'da sınır ötesi şirket birleşmeleri ve satın almalar konusuna özel bir politika izlenmemekte, ülkeye DYY çekilmesi ve ülkenin rekabet gücüne ve ekonomik kalkınmasına katkı sağladığı için Kanadalı şirketlerin uluslararası pazarlarda DYY yapması teşvik edilmektedir.

Kanadalı şirketlerin yurt dışında yapacakları yatırımlar konusunda, Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Bakanlığı tarafından uygulanan Küresel Ticaret Destek Programı (Global Commerce Support Program) altında yer alan Yatırım İşbirliği Programı (Investment Cooperation Program-INC) ve Kanada İhracat Geliştirme İdaresi tarafından sağlanan destekler olmak üzere iki önemli destek programı ön plana çıkmaktadır.

Kanada Hükümeti, küresel ticaret stratejisi ile yurt dışı ve yerli yatırım, ihracat, hizmetler, üretim gibi ekonominin tüm sektörlerini birlikte değerlendiren bir politika izlemektedir. Hükümet, yurt içinde ve yurt dışında yatırım konularında firmaların karşılaştığı engellerin tespiti ve çözüme kavuşturulması amacıyla da sürekli olarak ilgili şirketler ve taraflardan bilgi toplamaktadır.

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

IV. Resmi Temsilcilikler

Ottava Büyükelçiliği

Adres 197 WURTEMBERG STEET OTTAWA, ONTARIO K1N 8L9 CANADA

Tel +1 613 244 24 70, +1 613 789 40 44

Faks +1 613244 24 91, +1 613 789 34 42

e-Postaembassy.ottawa@mfa.gov.tr

Web<http://ottawa.be.mfa.gov.tr>

Toronto Başkonsolosluğu

Adres 10 Lower Spadina Avenue, Suite 300 Toronto, M5V 2Z2 Canada

Tel +1 647 777 4106

Faks +1 647 258 2725

e-Postaconsulate.toronto@mfa.gov.tr

Web<http://toronto.bk.mfa.gov.tr>

Icao Daimi Temsilciliği

Görev Bölgesi

Adres 999 UNIVERSITY ST., SUITE 7.35 MONTREAL, QUE. H3C 5J9 CANADA

Tel 00 1-514 954 58 41-42

e-Postatr-delegation.icao@mfa.gov.tr

Web<http://icao.dt.mfa.gov.tr>

Kanada Konsolosluğu

209 Büyükdere Caddesi

Tekfen Tower– Kat 16

Levent 4, İstanbul

34394 Türkiye

Tel: 90-212-385-9700

Fax: 90-212-357-1000

Email: ISTBL-CS@international.gc.ca